

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Första kammaren.

Nr 81.

Fredagen den 2 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 1,30 e. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden nr 45—48.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 31 sistlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp under år 1916 åt befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

I den till riksdagen den 14 januari 1916 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t under särskild huvudtitel med rubrik »XV Krigstidshjälp» föreslagit riksdagen att i avbidan på den framställning i ämnet, som kunde varda förelagd riksdagen, till krigstidshjälp för år 1916 åt vissa ordinarie och extra befattningshavare inom statsförvaltningen å riksstaten för år 1917 beräkna ett belopp av 3,500,000 kronor.

Sedermera hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 17 april 1916 avlåten proposition, nr 212, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, att

a) för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

dels å extra stat för år 1917 anvisa såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln	kronor	41,000
» tredje »	»	1,000
» fjärde »	»	272,000
» femte »	»	413,000
» sjätte »	»	9,000
» sjunde »	»	139,000
» åttonde »	»	20,000
» nionde »	»	5,000;

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, *förslagsvis* . . . . . kronor 240,000

Första kammarens protokoll 1916. Nr 81.

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1917, förslagsvis, till ett med 240,000 kronor förhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, *förslagsvis* ..... kronor 160,000

och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1917, förslagsvis, till ett med 160,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1917 för statens järnvägar till ett med 2,500,000 kronor förhöjt belopp;

dels såsom tillägg till de av riksdagen bestämda driftkostnaderna under år 1917 för statens domäner *förslagsvis* uppföra ett belopp av ..... kronor 153,000

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp finge utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestredes;

b) medgiva, att erforderligt belopp finge för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälp utgående:

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke ordinarie* befattningshavare, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal tal icke understigande vad som för den *ordinarie* personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

2:o) personalen vid statens anstalter för sinnessjuka;

3:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbel-spårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

4:o) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

5:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmas, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande *dels* till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögen-

hetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1916 underhöll:

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flera barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor	80	160	240	320	400
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor . .	70	140	210	280	350
» 1,200 » 1,400 » . .	60	120	180	240	300
» 1,400 » 1,600 » . .	50	100	150	200	250
» 1,600 » 1,800 » . .	40	80	120	160	200
» 1,800 » 2,000 » . .	30	60	90	120	150

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå intill utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.

Om befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, skall han icke av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

Krigstidshjälp utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna proposition hade i vad den icke angick pensionsväsendet eller icke rörde under jordbruksdepartementet lydande ärenden, hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling.

I förevarande ämnen hade vidare väckts följande motioner nämligen, inom första kammaren nr 114, av herr *F. Ström*, nr 115, av herr *A. Petron* och nr 23, av herrar *W. Gullberg* och *A. Ljunggren* samt inom andra kammaren, nr 282, av herr *A. Schotte*, nr 287, av herr *M. Bengtsson* i Göteborg m. fl., nr 288, av herr *J. H. Erikson* i Uppsala, nr 289, av herrar *E. Hage* och *C. Winberg*, nr 307, av herr *A. Lundblad*, nr 308, av herr *E. Liljedahl*, nr 309, av herr *S. Welin* m. fl. och nr 312, av herr *A. J. Bärj* i Katrineholm m. fl.

Dessa motioner hade remitterats till statsutskottet för förberedande behandling, herr Schottes, herrar Hages och Winbergs, herr

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

Lundblads, herr Welins m. fl. och herr Bärge i Katrineholm m. fl. motioner dock endast i vad desamma icke anginge pensionsväsendet eller icke rörde under jordbruksdepartementet lydande ärenden.

I motionerna hade föreslagits

I) av herr *Ström* samt herrar *Hage* och *Winberg* i de delar av de sistnämndes motion, som blivit till statsutskottet remitterade, sammanstämmande, att riksdagen måtte

a) för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

dels å extra stat för år 1917 anvisa såsom *förslagsanslag*

under andra	huvudtiteln	kronor	61,000
» tredje	»	»	1,500
» fjärde	»	»	408,000
» femte	»	»	620,000
» sjätte	»	»	14,000
» sjunde	»	»	208,000
» åttonde	»	»	30,000;

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, förslagsvis 360,000 kronor, och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1917, förslagsvis, till ett med 360,000 kronor förhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, förslagsvis 320,000 kronor, och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1917, förslagsvis, till ett med 320,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1917 för statens järnvägar till ett med 3,750,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp finge utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestredes;

b) medgiva, att erforderligt belopp finge för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälp utgående:

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade ordinarie anställning; samt

till de i statens tjänst anställde icke ordinarie befattningshavare, som den 1 januari 1916 innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 2,200 kronor inklusive hustrus taxering men exklusive kallortstilläggets belopp, där sådant tillägg utgår;

2) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbel-spårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

3) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

4) gift kvinnlig befattningshavare, vars man under år 1915 haft en inkomst av 500 kronor eller däröver.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes på sätt nedanstående tabell utvisar i förhållande till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, varvid dock är att märka, att för år 1915 uppbyret kallortstillägg avdrages från det uppskattade beloppet, där sådant tillägg utgår.

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Krigstidshjälp åt befattningshavare.

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlægga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt med avdrag av för år 1915 uppbyret kallortstillägg, där sådant utgått	För befattningshavaren Kronor	För befattningshavarens hustru eller huseföreståndarinna Kronor	För varje barn, som befattningshavare på grund av försörjningsplikt underhöll den 1 januari 1916 och som då var under 15 år
Högst 1,000 kronor	100	50	50
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor	90	45	45
» 1,200 » 1,400 »	80	40	40
» 1,400 » 1,600 »	70	35	35
» 1,600 » 1,800 »	60	30	30
» 1,800 » 2,000 »	45	25	25
» 2,000 » 2,200 »	30	20	20

Om befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader, eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, skall han icke av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp. Befattningshavare må ej heller på grund av ledighet för allmänt uppdrag förlora rätten till krigstidshjälp.

Krigstidshjäpen utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes;

II) av herrar *Petrén* och *Erikson* i Uppsala sammanställande, att riksdagen — med avslag å Kungl. Maj:ts förslag att från erhål-

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

lande av krigstidshjälp undantaga personalen vid statens anstalter för sinnessjuka — ville besluta, att nämnda personal, utöver den av medicinalstyrelsen genom cirkulär den 19 juni och den 26 oktober 1915 beviljade förbättringen av löneförmåner, erhöles krigstidshjälp samt att denna utginge i enlighet med de grunder, som i ovanberörda motion av herr Hage m. fl. föreslagits för övriga statstjänare, ävensom bevilja den för detta ändamål nödiga höjningen av förslagsanslaget till hospitalens underhåll;

III) av herrar *Gullberg* och *Ljunggren* samt herr *Liljedahl* sammanstämmande, att riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 212, måtte, förutom vad som i nämnda proposition föreslogos, bevilja ett anslag av 150 kronor per underofficer att utgå som beklädnadshjälp;

IV) av herr *Schotte*, att riksdagen måtte antaga vissa av motionären antydda ändringar i Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 212 samt för dessas genomförande anvisa eller eljest bereda erforderliga medel;

V) av herr *Bengtsson* i Göteborg m. fl., att riksdagen måtte besluta, att befattningshavare i tullverket, vilken icke innehaft ordinarie anställning under år 1915 och åtnjutit tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst tre månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst sex månader, icke skulle av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp;

VI) av herr *Lundblad*, att riksdagen för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst måtte å extra stat för år 1917 förslagsvis anvisa 3,953,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att fördelas enligt vissa av motionären angivna grunder med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter rörande anslaget fördelning, som Kungl. Maj:t kunde finna skälige;

VII) av herr *Welin* m. fl., att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts nädiga proposition nr 212 måtte besluta, att krigstidshjälp finge utgå dels för hustru efter samma grunder som för ett barn, och dels för alla barn under 15 år, samt dels för barn, som äro 15 år och därutöver men som genom sjukdom vore oförmögna att bidraga till sin försörjning; samt

VIII) av herr *Bärg* i Katrineholm m. fl., att riksdagen måtte besluta,

dels att den krigstidshjälp, som på grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 212 må varda beslutad för icke ordinarie befattningshavare, jämväl finge utgå till s. k. *tillfälligt* sjuka, oavsett sjuktiden,

dels ock att s. k. *ständigt* sjuka — förutom det tillägg, som enligt av riksdagen i övrigt beslutad gradationsskala kunde tillkomma dem i likhet med andra på grund av försörjningsplikt för barn (eventuellt ock för hustru) — måtte tillerkännas följande belopp, i förhållande till av staten åtnjuten avlöning under år 1915:

Avlöning av staten under år 1915	Krigstidshjälp
Högst 400 kronor	120 kronor
Från 400 kronor till och med 500 kronor . .	100 »
» 500 » » » » 600 » . .	80 »
» 600 » » » » 700 » . .	60 »
» 700 » » » » 800 » . .	50 »

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Utskottet hade i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt,

I) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herrar Petréns och Eriksons i Uppsala motioner samt med avslag å herrar Ströms, Hages och Winbergs, Schottes, Bengtssons i Göteborg, Lundblads, Welins m. fl. samt Bärags i Katrineholm m. fl. motioner, i vad desamma skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, måtte besluta, att

a) för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder *dels å extra stat* för år 1917 anvisa såsom *förslagsanslag*

under andra huvudtiteln	kronor	41,000
» tredje »	»	1,000
» fjärde »	»	272,000
» femte »	»	413,000
» sjätte »	»	20,000
» sjunde »	»	139,000
» åttonde »	»	20,000;

dels i postverkets stat för driftskostnader år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, *förslagsvis* . . . . . kronor 240,000

och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1917, *förslagsvis*, till ett med 240,000 kronor förhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, *förslagsvis* . . . . . kronor 160,000

och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1917, *förslagsvis*, till ett med 160,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1917 för statens järnvägar till ett med 2,500,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp finge utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestredes;

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

b) medgiva, att erforderligt belopp finge för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel; samt
 c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälp utgående:

(Forts.)

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag,

till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlagga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbel-spårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

3:o) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

4:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1916 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlagga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flera barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor	80	160	240	320	400
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor . .	70	140	210	280	350
» 1,200 » 1,400 » . .	60	120	180	240	300
» 1,400 » 1,600 » . .	50	100	150	200	250
» 1,600 » 1,800 » . .	40	80	120	160	200
» 1,800 » 2,000 » . .	30	60	90	120	150

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skälighet förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförhöjning, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå intill utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag samt för inkallelse till annan militär tjänstgöring än den enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Krigstidshjälpen utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes;

II) att herrar Gullbergs och Ljunggrens samt Liljedahls ovanberörda motioner icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservationer hade avgivits, utom av annan utskottsledamot, dels av herr *O. Bergqvist*, som ansett, att vid beräkning av det belopp, för vilket befattningshavare under år 1916 hade att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, kallorstillägg, som för år 1915 uppburits, skulle avdragas;

dels ock av herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *A. Anderson* i Råstock, *J. A. Ingvarson* och *A. V. Sävström*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder dels å extra stat för år 1917 anvisa såsom *förslagsanslag*

under andra huvudtiteln	kronor	70,000
» tredje »	»	9,000
» fjärde »	»	350,000
» femte »	»	600,000
» sjätte »	»	100,000
» sjunde »	»	210,000
» åttonde »	»	30,000

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1917 upptaga följande post:

Krigstidshjälp, förslagsvis 410.000 kronor, och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1917, förslagsvis, till ett med 410,000 kronor förhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1917 upptaga följande post:

*Ang. krigs-
tidshjälp åt
vissa befatt-
ningshavare i
statens tjänst.*

(Forts.)

Krigstidshjälp, förslagsvis 520,000 kronor, och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1917, förslagsvis, till ett med 520,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1917 för statens järnvägar till ett med 3,500,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp finge utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestredes;

b) medgiva, att erforderligt belopp finge för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidshjälp utgående:

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade ordinarie anställning; samt

till de i statens tjänst anställde icke ordinarie befattningshavare, som den 1 januari 1916 innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehåft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

För åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen:

1) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 2,200 kronor inklusive hustrus taxering men exklusive kallortstilläggets belopp, där sådant tillägg utgår;

2) de, vilka den 1 januari 1916 ej fyllt 20 år;

3) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårs anläggningar och därmed jämförliga företag;

4) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

5) gift kvinnlig befattningshavare, vars man under år 1915 haft en inkomst av 500 kronor eller däröver;

6) ogift manskap vid armén och flottan;

7) kvinnlig befattningshavare, i vars löneförmåner ingår kosthåll in natura samt ogift manlig befattningshavare under samma förutsättning.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmas på sätt nedanstående tabell utvisar i förhållande till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, varvid dock är att märka, att för år 1915 uppburet kallortstillägg avdrages från det uppskattade beloppet, där sådant tillägg utgår.

Krigshjälp åt befattningshavare.

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt med avdrag av för år 1915 upp- buret kallortstillägg, där sådant utgått	För befattningshavaren: Kronor	För varje barn under 15 år, som befattningshavare på grund av försörjningsplikt underhöll den 1 januari 1916, dock ej för flera än 5 barn
Högst 1,000 kronor	90	50
från 1,000 t. o. m. 1,200 >	80	45
> 1,200 > 1,400 >	70	40
> 1,400 > 1,600 >	60	35
> 1 600 > 1,800 >	45	30
> 1,800 > 2,000 >	30	20

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag samt för inkallelse till annan militär tjänstgöring än den enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Icke-ordinarie befattningshavare i tullverket, som på grund av inom tullverket rådande arbetsförhållanden icke tjänstgjort under högst fyra månader år 1915, må icke av denna anledning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Krigstidshjälpen utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Herr Ström: Här föreligger med denna fråga en sak av den allra största vikt, nämligen hur man i dessa dyra tider verkligen skall kunna tillgodose de lägst avlönade och sämst ställda av statens tjänare och funktionärer. Det är med den dyrtid, som råder, då levnadskostnaderna hava stigit alldeles oerhört, i vissa fall upp till 30—40—50 % och däröver, och då nu även fördyring av bostäderna allvarligt hotar, för dessa mycket lågt avlönade statstjänare en situation de råkat i, som för dem är synnerligen prekär och synnerligen olycklig. Jag har för min del från en hel del sådana statstjänare mottagit brev och andra skrivelser, vari de i de allra mest upprörande ordalag skildra sin olyckliga ställning och förklara, att det icke finns någon möjlighet för dem att kunna samtidigt fullgöra sina skyldigheter till stat och kommun och se till att deras familjer icke lida den rena bittra nöden.

Under förhållanden sådana som de nu rådande hade man kun-

*Ang. krigs-
tidshjälp åt
vissa befatt-
ningshavare i
statens tjänst.*

(Forts.)

nat förvänta, att i första hand Kungl. Maj:t i sin proposition och sedan utskottet skulle tagit något större hänsyn till det olyckliga läge, vari dessa statstjänare befinna sig. Utskottet har ju i huvudsak stannat vid Kungl. Maj:ts förslag. Den reservation, som åtföljt utlåtandet från den kommitté, som haft att utreda denna fråga, har Kungl. Maj:t icke tagit någon större hänsyn till, och till de motioner, som i ärendet blivit väckta, har utskottet icke heller tagit någon hänsyn.

Vid utskottets utlåtande finns emellertid fogad en reservation av herrar Eriksson i Grängesberg, Anderson i Råstock, Ingvarson och Sävström, vilken reservation i huvudsak, om icke helt, ansluter sig till de motioner, som blivit väckta i andra kammaren av herrar Hage och Winberg m. fl. samt i denna kammare av mig m. fl. Det är dock på en hel del punkter, som nämnda reservanter ansett sig böra frångå de i motionerna framställda kraven, ehuru dessa motioner icke varit på något sätt överdrivna i sina anspråk på att staten under dessa tider skulle tillse, att dess sämst avlönade tjänare icke lida nöd. Då det för dessa reservanter påtagligen varit synnerligen angeläget, att den totala summan icke skulle överstiga de två miljonerna, hava reservanterna emellertid vidtagit en del strykningar. Jag kan för min del icke finna, att dessa strykningar äro berättigade, och det är säkerligen icke heller reservanternas uppfattning. De hava emellertid av förhållandena tvingats till dessa inskränkningar. Jag skall icke heller, ehuru jag avstår endast med mycket stor tvekan, vidhålla de föreliggande motionerna och de mycket berättigade krav, som däri äro resta, utan jag skall be att få ansluta mig till herr Erikssons m. fl. reservation.

Jag vill då endast påpeka vad som i denna reservation kräves, framför allt i motsättning till vad utskottet föreslår. Kungl. Maj:t har i propositionen bl. a. föreslagit, att endast befattningshavare med barn böra erhålla krigstidshjälp. Det är dock alldeles påtagligt, och det kan väl ingen bestrida, att även för befattningshavare, som icke hava barn, dyrtiden medfört högst avsevärt ökade utgifter. Alla levnadsomkostnader hava ju stigit även för dem, som icke hava några barn. Inackorderingsprisen på matserveringsställena äro högst väsentligt fördyrade. Likaså hava på olika områden högst väsentligt stegrade priser inträtt. För kläder, skodon och bränsle äro som bekant priserna ökade högst avsevärt; detsamma är förhållandet med avseende å bostäder. Skatterna ha också ökat. Dessa omständigheter, som utskottet icke tagit i beaktande, synes mig vara av en synnerligen stor betydelse, och man bör icke låta dessa barnlösa statstjänare gå alldeles utan hjälp.

Vidare kan det, om man följer utskottet, inträffa en rad av orättvisor, av vilka reservanterna hava påpekat en, då de framhålla, hurusom i vissa fall den kungliga propositionens förslag kan leda till synnerligen underliga konsekvenser. Detta förslag, till vilket utskottet ansluter sig, innebär sålunda i vissa fall, att av två befattningshavare med samma inkomster och med samma arbetsprestationer den ena kan erhålla ett tillskott upp till 400 kronor, under

det att den andra, även om han har försörjningsplikt för hustru, ej erhåller någon inkomstökning trots den fördyring, som inträtt även för honom, och trots att krigstiden för dessa slag av befattningshavare i många fall medfört ökat arbete. Det är nämligen en omständighet, som man även bör taga i allvarligt beaktande, att för en mängd statstjänare har den krigstid, som nu råder och som länge rått, medfört högst avsevärt ökade arbetsprestationer, vilka icke blivit på lämpligt sätt honorerade.

Herr talman, jag skall med dessa korta ord blott yrka bifall till den vid utlåtandet fogade, av herrar Eriksson m. fl. avgivna reservationen.

Herr Strömberg: Herr greve och talman! Jag skall be att endast med några ord få bemöta den föregående talaren. Han uttalade sitt missnöje med utskottets ståndpunkt och förfäktade särskilt, vad som ju också från många andra håll anförts, det mera rättvisa i att alla borde få del av denna krigstidshjälp och icke blott de, som hava barn att försörja. Han betonade alldeles särskilt den oegentlighet, som skulle inträda, om två personer hade samma arbete och om därvid den ene, som var ogift eller gift men barnlös, skulle få ingenting, under det att den andra, med barn att försörja, skulle få hjälp med upp till 400 kronor. I avseende å detta vill jag säga, att det är så ofta det sker en sammanblandning med att här skulle vara fråga om ett lönetillägg eller en lönereglering, då det i stället är en nödhjälp eller en krigstidshjälp. Denna hjälp är avsedd att komma dem till godo, som äro tyngst drabbade av dyrtiden, och det kan väl icke på något håll bestridas, att en ogift person eller en gift utan barn kan lättare bära dyrtidens svårigheter och tryck än den, som har en stor barnskara. Och det är synes mig helt naturligt, när det är fråga om nödhjälp, att den s. k. behovsprincipen får läggas till grund för bidraget. Jag skulle icke vara böjd för att tillämpa behovsprincipen, om det vore fråga om lönetillskott eller lönereglering, men i fråga om nödhjälp anser jag tillämpningen av denna princip vara fullkomligt befogad.

Nu anslöt sig den siste talaren till reservanterna, herr Erikssons m. fl. förslag. Jag kan icke annat än påpeka, att även dessa reservanter undantagit arbetare under 20-årsåldern. De begå således samma, om jag så må kalla det, orättvisa som utskottet, att de draga en gräns någonstans. Var den gränsen drages kan väl icke betyda så mycket: om den drages vid arbetare under 20 års ålder, såsom reservanterna föreslå, eller såsom utskottet föreslår, vid dem, vilka icke hava barn.

Då den ärade talaren har yrkat på bifall till nämnda reservation, kan jag icke underlåta att framhålla, att de kostnadsberäkningar, som ligga till grund för såväl motionen som den på densamma grundade reservationen, äro av högst otillförlitlig beskaffenhet. Jag är nog övertygad om att såväl motionärerna som reservanterna gjort sitt bästa för att få kostnadsberäkningarna

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

i görligaste mån pålitliga, men det har helt naturligt varit alldeles omöjligt, särskilt under den korta tid, som frågan har varit före, att kunna åstadkomma en tillförlitlig utredning, då här för givetvis skulle behövs mycket vidlyftiga undersökningar inom en mängd ämbetsverk angående de olika statstjänarna.

Som ett exempel på den verkligt otillförlitliga beskaffenheten av dessa beräkningar kan jag anföra siffrorna för telegrafverkets kostnader. Kungl. Maj:t har föreslagit, att denna dyrtidshjälp för telegrafverkets vidkommande skulle beräknas till 160,000 kronor. I motionen, som i övrigt höjer Kungl. Maj:ts förslag i allmänhet med 50 %, för att hålla sig inom siffran 6 miljoner, då Kungl. Maj:t har stannat vid 4 miljoner, ökas dessa kostnader för telegrafverket med 100 %. Motionärerna hava tydligen haft på känn, att det här var något galet och därför satt upp beloppet till 320,000. Reservanterna däremot hava ökat samma siffra till 520,000, och enligt de uppgifter, som från utskottet inhämtats, vore denna ökning för liten, så att förslaget snarare bort utmynna i ett belopp å 650,000 kronor. Då det är en så pass stor ööverensstämmelse i beräkningarna med avseende å en liten grupp befattningshavare, huru mycket mer skall icke motsvarande förhållande visa sig med avseende å de andra grupperna, och till vilka belopp skola icke slutsiffrorna kunna stiga! Jag vill även nämna att motionärerna ange, att deras kostnadsberäkning skulle medföra en ökning av Kungl. Maj:ts anslagsbelopp med cirka 2 miljoner kronor. Nu stanna även reservanterna vid samma siffra, detta oaktat de hava bortskurit så ofantligt stora partier av motionärernas förslag, som t. ex. rörande hustrurna och de ogifta befattningshavarna under 20 år m. m. Då kan man väl ändå säga, att beräkningarna äro för lösliga, för att därpå skall kunna grundas ett riksdagsbeslut, då det gäller ett så stort anslag.

Jag tror, att utskottet, då det i stort sett följt Kungl. Maj:t, därvid har träffat det rätta: det har försökt bringa hjälp åt alla statstjänare, som i första hand äro i behov av sådan hjälp, nämligen de, som stå lägst på löneskalan och som samtidigt hava att försörja en barnskara, den må vara större eller mindre. Jag vill påpeka, att visserligen såväl Kungl. Maj:t som utskottet lagt till grund en beskattningssiffra på 2,000 kronor enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt såsom varande den gräns, intill vilken krigstidshjälp skulle ifrågakomma, men att detta i själva verket betyder, att ett rätt mycket högre inkomstbelopp är den verkliga gränsen, ty vid beskattning enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt få avdrag göras för utskylder, skulder, barnbidrag m. m., vilket nedbringa denna beskattningssiffra så, att i allmänhet de, som hava 2,500 kronors lön, kunna sägas komma in under denna krigstidshjälp, därför att de sålunda få göra avdrag för mellan 500 och 600 kronor. I undantagsfall, om de hava skulder och en stor barnskara, torde även de, som hava ännu högre lön, upp till 3,000 kronor,

kunna komma med. Detta är således ett ganska vittgående understödsförslag, som omfattar de mest behövande av statstjänarna. Då så är förhållandet, ber jag, herr talman att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

(Forts.)

Herr Ström: Herr talman! Gentemot den siste ärade talar-
ren vill jag endast anmärka, att jag tror, att alla kostnadsberäkningar äro mer eller mindre approximativa, och man kan, tror jag, icke heller säga att vare sig utskottets eller Kungl. Maj:ts beräkningar äro i varje detalj fullt tillförlitliga.

Vad sedan beträffar, att det här icke skulle gälla lönetillägg, utan dyrtidstillägg, är det alldeles riktigt, att ingen har påstått något annat. Men vi vilja å vår sida framhålla och understryka, att även för ogifta arbetare och för arbetare, som icke hava en talrik barnskara, det råder dyrtid och har inträffat, att deras utgifter ökas på grund av att allt har blivit så väsentligt mycket dyrare. Även för dem gäller således, att det är dyrtiden som bör medföra en liten smula extra hjälp.

Att sedan arbetare under 20 år hava undantagits av reservanterna — icke av motinärerna — det är enligt min mening beklagligt, men man har påtagligen velat även från reservanternas sida söka gå till mötes så långt som möjligt, och därför har man tagit undan arbetare under 20 år, sannolikt emedan man har utgått ifrån att många av dessa hava sin bostad och sitt uppehälle hos sina föräldrar eller andra närstående och att detta således i någon mån kan för dem vara en lindring i dyrtiden; de få på det sättet på föräldrarnas eller andras bekostnad delvis en ersättning för sina ökade utgifter i anledning av dyrtiden.

Jag kan icke underlåta att här citera, vad en statstjänare nämner i ett brev, som jag har mottagit i dag. En postiljon från mel-
lersta Sverige skriver: »Förstår icke riksdagen, att här är hjälp nödvändig, då vår avlöning under normala förhållanden kan räknas som synnerligen minimal. Klart är väl även, att det ej lyckas att få kredit längre för oss, nu då den måst anlitas i nära 2 år, ty icke någon annan utväg än krediten finnes att tillgå, då man som t. ex. undertecknad har en familj på 6 personer att försörja på en månadslön av — 100 kronor, och det finnes de, som ha ännu mindre, ja ända ned till 85 å 90 kronor. Att det med en sådan avlöning blir olidligt i längden är ju alldeles självklart. Att man inte får 'äta upp' dessa 100 kronor, förstå väl även sådana herrar som deltaga i motionernas behandling, när hälften går till hyra, ved, lyse, kläder m. m., och först och främst skatterna.» — Sedan går denne brevskrivare in på att närmare skildra, hur han för sin del har det ställt i denna dyra tid, och hur nöden hållit sitt intåg i hans hem.

Jag har endast velat andraga detta såsom ett bevis på hur nödvändig regleringen är, och hur nödvändigt det är, att man icke går så oerhört snålt tillväga, att man icke bringar den hjälp, som är verkligt nödvändig.

Ang. krigs-
tidshjälp åt
vissa befatt-
ningshavare i
statens tjänst.

(Forts.)

Herr Lindblad, Anders: Herr talman, mina herrar! Vid behandlingen av detta ärende inom statsutskottet hade jag starka sympatier för den mening, som gick ut på att alla statstjänare skulle erhålla krigstidshjälp. Men under den debatt, som fördes i utskottet, visade sig, att såväl Kungl. Maj:ts som även reservanternas förslag hade sina nackdelar och fördelar, och det kunde knappast sägas, vilketdera av förslagen som över huvud taget var det mest fördelaktiga, när de båda synades i sömmarna. Vad som gjorde, att jag icke anslöt mig till den omnämnda vid betänkandet fogade reservationen var, att de av reservanterna gjorda beräkningarna icke kunde sägas tillförlitliga rörande kostnaderna. Det har redan här förut framhållits, att i den motion, som blivit väckt av herr Hage m. fl., kostnadsberäkningarna slutade på 6 miljoner kronor. Men sedan man skurit bort en hel mängd av motionärernas framställningar, så behövdes det fortfarande samma belopp, 6 miljoner, för att täcka kostnaderna för denna krigstidshjälp. Jag fann, att det var alltför lösa beräkningar för att jag skulle kunna giva mitt bifall till detta förslag. Därför stannade jag vid att gå med på utskottets hemställan.

Jag hade också starka sympatier för den lilla reservation, som avgivits av herr Bergqvist. Jag tror, att det hade varit klokt, om utskottet hade gått med på hans förslag. Det är visserligen sant, såsom det framhölls i utskottet, att det s. k. kallortstillägget undandrages beräkningarna vid skatteutkrävning, men om det så förhåller sig, hade det ju icke skadat, att det hade stått i utlåntandet. Det hade åtminstone för de skattemyndigheter, som gått till väga på annat sätt vid utkrävandet av skatten, varit en klar fingervisning om, att detta kallortstillägg icke skulle medräknas.

Herr Ström: Jag vill endast säga mot herr Lindblad, att efter vad som upplysts mig, det i fråga om reservanternas kostnadsberäkningar inom statsutskottet företagits mycket omfattande kontrollräkningar, varför man kan säga, att de beräkningar, som reservanterna hava anfört, äro riktiga och hållbara, så långt det över huvud taget är möjligt att göra sådana. Det är helt och hållet officiella siffror, som legat till grund för dessa beräkningar.

Herr Bergqvist: Jag har till utskottets utlåtande fogat en reservation, som går ut på att från det belopp, för vilket befattningshavare under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, kallortstillägg skall avdragas vid bestämmande av krigstidshjälp. Det synes mig, som om detta vore billigt och rättvist. Kallortstillägg utgår ju till vederbörande befattningshavare, därför att han bor på en ort, där tjänstgöringen är mödosam och där det över huvud taget är förenat med svårighet att utföra sitt arbete. Om nu detta kallortstillägg icke frändrages vid beräkningen av inkomst, blir följden därav i flera fall, att en person med kallortstillägg, fastän han eljest skulle vara berättigad till krigstidshjälp, går miste om sådan. Jag ber att få belysa detta med

ett konkret fall. Jag tänker mig en befattningshavare vid Riksgränsen, som fränsett kallortstillägget bort taxeras för 1,780 kr. Han har 240 kr. i kallortstillägg, och kommer alltså upp till 2,020 kr. i slutsumma. Han får icke någon krigstidshjälp. Jag tänker mig vidare en motsvarande befattningshavare i Änge. Han är taxerad för 1,780 kr., men har intet kallortstillägg, kommer följaktligen i klassen mellan 1,600 och 1,800 kr. och får krigstidshjälp. Har han fem barn, får han 200 kr. Alltså får han nära på lika mycket i krigstidshjälp, som den andre har i kallortstillägg. Därigenom kommer den förmån, som den förre skulle hava, därför att han är stationerad på en avlägsen ort, att bliva helt och hållet illusorisk.

Då jag vet, att de, som äro stationerade uteder järnvägslinjen, särskilt banvakter och sådana, som äro anställda vid Gällivare—Riksgränsbanan och Porjusbanan, ja, i hela Västerbotten och Norrbotten, hava en mycket ansträngande och svår tjänstgöring, synes det mig billigt, att så mycken hänsyn som möjligt tages till deras intressen vid beviljandet av krigstidshjälp.

På grund härav ber jag, herr talman, att få yrka bifall till min reservation. I övrigt biträder jag avdelningens förslag.

Herr Lindblad, Anders: Jag var fullt medveten om, att det har företagits ganska noggranna beräkningar sedan den Hageska motionen inlämnades till riksdagen, men jag är icke alldeles övertygad om att det varit möjligt, huru samvetsgrann och duktig man än varit i fråga om dessa beräkningar, att med det material, som stått till buds, göra dessa beräkningar så tillförlitliga, som de väl ändå måste vara. Man får ju sina misstankar, när man ser på motionen, som avser ett anslag på 6,000,000 och sedan ser samma 6,000,000 komma fram, ehuru åtskilligt bortskurits av motionen. Men jag tror, att man gjort alla ansträngningar för att få beräkningarna så tillförlitliga som möjligt. Emellertid är denna fråga så vittomfattande, att den knappt är möjligt för enskilda att åstadkomma beräkningar, som kunna bliva tillräckligt hållbara.

Detta har varit anledningen till, att jag icke kunnat ställa mig på reservanternas sida, ehuru jag mycket sympatiserar med dem och gärna skulle se, om reservationen vunne riksdagens bifall.

Herr Strömberg: Sedan talaren på Norrbottensbanken nu yrkat bifall till sin reservation i avseende på kallortsavdraget, skall jag be att få säga, varför utskottet icke ansett sig böra gå med på att ett sådant avdrag göres. Skälet därtill har varit, förutom vad herr Lindblad nyss berörde, att sådant kallortstillägg endast tillkommer järnvägsfolk, medan däremot andra befattningshavare i tull, post, telegraf o. s. v. icke hava något motsvarande tillägg. Vi hava då ansett tämligen orättvist, att om flera befattningshavare ur olika verk äro stationerade på samma punkt t. ex. Kiruna, där kallortstillägg utgår, man skulle låta en sorts befattningshavare, järnvägsfolket, frånräkna detta, under det andra, som hava samma löner och avdrag i övrigt som dessa, icke skulle få avräkna något motsvarande.

Ang. krigstidshjälp åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

(Forts.)

Ang. krigs-
tidshjälp åt
vissa befatt-
ningshavare i
statens tjänst,
(Forts.)

Det bleve en olika ställning för dem, och det har varit ett av huvudskälen, varför utskottet icke kunnat gå med på herr Bergqvists uppfattning.

Jag ber att få yrka avslag på herr Bergqvists reservation och bifall till utskottets hemställan.

Herr Berglund: Det torde vara uppenbart för envar, att ingen av vårt lands invånare lida av dyrtiden så som de små löntagarne. Det är en sanning, som alla äro ense om. Då är frågan huru bästa sättet är att avhjälpa detta. Två principer föreligga här. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall man giva krigstidshjälp åt löntagare, som har under 2,000 kronors inkomst, så att denne får ett tillägg för varje barn under 15 år. Detta är den rena behovsprincipen. Reservanterna vilja göra en kombination av behovsprincipen och ett personligt tillägg till tjänsteinnehavarna. Nu är det klart, att en behovsprincip, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, icke fyller måttet. Ogifta tjänsteinnehavare eller gifta utan barn bliva lidande på detta förslag. Därför vore det lämpligt, om man kunde kombinera dessa två principer, och det är just vad reservanterna gjort. Kungl. Maj:t föreslår, att för varje barn under 15 år skall utgå 80 kronor. Detta hava reservanterna förvandlat på så sätt, att man föreslår 50 kronor för varje barn under 15 år, men jämväl ett tillägg till befattningshavaren själv. I Danmark och Norge har man frångått den rena behovsprincipen. Man har kombinerat principerna för att åstadkomma största möjliga rättvisa. Från alla håll, från alla sammankomster där denna fråga behandlats, har man bestämt uttalat sig emot behovsprincipen såsom sådan och begärt att få tillämpa denna kombination. Reservanterna vilja, som sagt, lämna 50 kronor för varje barn och tillägg jämväl till befattningshavaren. Det ställer sig något dyrare. Men denna kombination av behovsprincipen och tillägg till varje befattningshavare är det rättvisaste och lämpligaste.

På grund härav ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Cavalli: Jag har vid ett tillfälle helt nyligen fäst kammarens uppmärksamhet på den — om jag får begagna detta uttryck — lättvindighet, med vilken man allt mer och mer behandlar formella frågor i riksdagen. Här stå vi inför ett nytt utslag av denna lättvindighet. Här är nämligen framställd och i kammaren yrkas bifall till en reservation, enligt vilken vissa befattningshavare skulle enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt befrias från skatt för ett angivet slag av löne-tillägg, och detta på grund av ett förslag om en löneroglering från statsutskottet. Frågor om bevillning höra till bevillningsutskottet, och intill dess ändring härutinnan skett, lärer kammaren vara förhindrad att i denna ordning besluta detta.

Jag tillåter mig därför, herr talman, — om nu herr talmannen vill göra proposition på det i reservationen framställda

yrkandet — att hemställa om avslag i denna del såsom icke hithörande.

*Ang. krigs-
tidshjälp åt
vissa befatt-
ningshavare i
statens tjänst.
(Forts.)*

Herr Strömberg: Jag tror, att den siste ärade talaren missförstått detta. Det är icke fråga om att i beskattningsavseende avräkna kallortstillägg, utan allenast om att, då man beräknar den summa, som är avgörande för huruvida och med vilket belopp krigstidshjälp skall utgå till viss person, avräkna åtnjutet kallortstillägg från den summa taxeringsmyndigheterna kommit till för honom. Denna fråga har icke alls något att göra med beskattningen.

Jag har blott velat nämna detta.

Herr Bergqvist: Jag ber att få påpeka, att reservationen ansluter sig till rubriken i den tablå, som finnes i såväl den kungl. propositionen och utskottets hemställan som i herr Erikssons m. fl. reservation. Den är ord för ord lika med rubriken i den sistnämnda, och därav bör framgå, vad som är meningen med min reservation.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande utlåtande yrkats: 1:o) att utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr J. B. Eriksson i Grängesberg m. fl. vid utlåtandet fogade reservation; och 3:o) av herr Bergqvist, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att vid bestämmande av krigstidshjälpens belopp skulle följas den i utskottets hemställan intagna tabell med avdrag av för år 1915 uppburet kallortstillägg från det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 hade att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

Vid sedermera enligt dessa yrkanden gjorda propositioner förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bevillningsutskottets den 31 sistlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda betänkande nr 33, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om spirituosaaaccis m. m., *dels ock* i ämnet väckta motioner.

Genom proposition, nr 238, av den 5 maj 1916, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet för samma dag föreslagit riksdagen att antaga förslag till

- 1) förordning om spirituosaaaccis,
- 2) förordning om tillägg till 14 § 2 mom. och 16 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, så lydande, som den Kungl. propositionen utvisade.

Till utskottet hade jämväl överlämnats tre i anledning av propositionen väckta motioner.

I motion I: 129, av herr *K. G. Karlsson*, hemställdes, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts omförmälda proposition, nr 238, för sin del besluta, att 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»1 §.

Av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt, maltskatt, punschskatt, *spirituosaaccis* och brännvinsförsäljningsmedel skall, efter restitution för denaturerat brännvin och för malt, som vid skattepliktigt bryggeri omedelbart använts för tillverkning av svagdricka, till en särskild fond avsättas yad som för varje år överskjuter ett belopp av 41,900,000 kronor.

Skulle för tre — — — ytterligare nedgått.»

I motion II: 319, av herr *Pålsson* m. fl., hade såvitt nu var i fråga, yrkats, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 238 med förslag till förordning om *spirituosaaccis* m. m.

I motion II: 331, av herr *Waldén*, föreslogs, i vad detta ärende angick, att riksdagen måtte, under förutsättning av bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 238, besluta, att av beskattningsätgården föranledd inkomst tillfördes den genom 1913 års förordning tillkomna fonden av rusdrycksmedel.

Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.

Punkten 1.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på återopade skäl hemställt, att riksdagen, under förutsättning att riksdagen, i anledning av herr *Waldéns* motion II: 332, beslutade, att ett belopp motsvarande den beräknade inkomsten av *spirituosaaccisen* skulle av rusdrycksmedelsfonden tagas i anspråk för av kristiden föranledda utgifter för sociala ändamål, måtte antaga Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning om *spirituosaaccis*, dock att åt 6 och 8 §§ måtte givas följande ändrade lydelse:

6 §.

1. Brännvinsförsäljningsbolag skall senast den *femtonde* dagen i varje månad å statsverkets giroräkning i riksbanken insätta *spirituosaaccis* för den myckenhet *accis*pliktiga drycker, som bolaget under nästföregående månad försålt.

Där bolag överlåtit utminuteringsrättighet, skall bolaget senast den *adertonde* dagen i varje månad å sagda giroräkning insätta *spirituosaaccis*, som *spirituosahandlare* jämlikt 5 § inbetalt.

2. Brännvinsförsäljningsbolag åligger att senast den *tjugufemte* dagen i varje månad till kontrollstyrelsen avlämna *dels*, å blankett enligt formulär, som av kontrollstyrelsen fastställles, av bolagets styrelse på heder och samvete bestyrkt uppgift om den myckenhet *accis-*

pliktiga drycker, som bolaget under nästföregående månad försålt, dels och bevis, att spirituosaaccis för samma drycker blivit vederbörligen insatt å statsverkets giroräkning i riksbanken.

Har bolag överlåtit utminuteringsrättighet, skall bolaget, likaledes senast den *tjugufemte* dagen i varje månad, till kontrollstyrelsen avlämna vederbörande spirituosa-handlares i 5 § omnämnda uppgift ävensom bevis, att av spirituosa-handlare inbetald accis blivit å statsverkets giroräkning insatt.

Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.
(Forts.)

8 §.

1. Den som, mot bättre vetande, i uppgift, varom i 5 eller 6 § förmåles, upptager mindre myckenhet än som försålts, böte från och med 1,000 till och med 5,000 kronor och vare detaljhandelsrätten förlustig. Den skyldige vare tillika pliktig att erlægga den i 3 § stadgade avgift för den myckenhet, som icke blivit redovisad.

2. Underlåter någon att inom föreskriven tid avlämna sådan uppgift eller sådant bevis, som i 5 eller 6 § sägs, böte tio kronor för varje dag, uppgiften eller beviset utebliver. Har spirituosaaccis icke inbetalats eller å bankräkning insatts inom tid, som i 5 eller 6 § bestämmes, äger kontrollstyrelsen genom lämpliga viten tillhålla den försumlige att uppfylla sin skyldighet. Där sådan inbetalning eller insättning ej skett före utgången av månaden näst efter den, under vilken de drycker, för vilka accisen utgått, blivit försålda, må accisen genast utmätas; har uppgift ej blivit, på sätt i 5 eller 6 § stadgas, till vederbörande avlämnad, må accis utmätas till ett belopp, motsvarande hela den myckenhet, som blivit försåld under de två sista månader, för vilka uppgifter föreligga.

3. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle hälften åklagaren och hälften kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel; är kontrollstyrelsen angivare, tillfalle angivarandelen kronan.

4. Vid bristande tillgång förvandlas böterna enligt allmän strafflag.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Oskar Eklund*, *K. A. Nilson* och *Bergman*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen måtte med bifall till motionen II: 319 av herr *Pålsson* m. fl., avslå Kungl. Maj:ts förslag till förordning om spirituosaaccis;

2) att riksdagen måtte antaga Kungl. Maj:ts förslag till förordning om tillägg till 14 § 2 mom. och 16 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin; samt

3) att motionerna I: 129 av herr *K. G. Karlsson* och II: 331 av herr *Waldén* icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

II) av friherre *Palmstierna* samt herrar *Sandler*, *Källman* och *Nilsson* i *Kristianstad*, ävensom

III) av herr *Rune*.

Förslag till
förfordning om
spirituosa-
accis.
(Forts.)

Herr Eklund, Oskar: Herr talman, mina herrar! Mot Kungl. Maj:ts framställning om införande av en ny beskattning på den s. k. finare spirituosa under namn av accis har från flera håll framförts en invändning av principiell natur, en invändning, som åtminstone jag för min del anser var mycket tungt vägande. Denna invändning innebär, att en beskattning sådan som den föreslagna skulle åsidosätta det beslut, som riksdagen år 1913 fattade, då riksdagen beslöt, att vissa samhällsinstitutioner, kommuner, landsting och hushållningssällskap skulle helt och hållet frigöra sig från inkomster av rusdrycksförsäljningen och att statsverkets ekonomiska beroende av samma medel skulle, åtminstone vad beträffar deras användning för statsregleringsändamål, begränsas till 41,900,000 kronor. Förslaget skulle också vidare förrycka den s. k. medeltalsberäkningen. För stadgandet härmed redogör utskottet på sidan 7 av betänkandet: I sitt referat över riksdagens beslut, säger utskottet: »Vidare bestämdes, att om för tre på varandra följande år medeltalet av ovan nämnda inkomster understeg 41,900,000 kronor, skulle därefter vad som överskote detta medeltalsbelopp avsättas till fonden. På enahanda sätt skulle förfaras, om därefter vid årligen verkställd uträkning befundes, att medeltalet av ovan nämnda inkomster under närmast föregående tre år ytterligare nedgått.»

Skulle nu en ny skatt läggas på spritdryckerna på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, är det uppenbart, att statsverket komme att tillföras mera pengar, än man år 1913 avsett, och det är också klart, att den tanke, som låg till grund för beslutet angående medeltalsberäkningen, icke skulle kunna fullföljas.

Nu har utskottet för sin del, så vitt jag kan förstå, faktiskt erkänt det berättigade i denna principiella invändning, men på samma gång försökt sig på att neutralisera densamma genom att godtaga ett av herr Waldén i andra kammaren framlagt förslag, som går ut på att de genom accisen till statsverket ingångna medlen skulle direkt tillföras statsverkets fond av rusdrycksmedel för att sedermera ur denna fond i form av anslag utgå till statsverket för löpande behov. Enligt min uppfattning vill utskottet lösa den svårighet, som faktiskt här ur principiell synpunkt är för handen, medelst en mycket enkel bokföringsåtgärd, vilket dock enligt min synpunkt icke häver den principiella betänklighet, varom jag talat. Visserligen kan man ju säga, att frågan formellt ligger något fördelaktigare enligt utskottets förslag än enligt Kungl. Maj:ts förslag, men reellt sett ter den sig åtminstone för mig alldeles likadan i båda fallen, ty även enligt utskottets förslag tillföres statsverket för statsregleringsändamål faktiskt mera pengar, än man tänkt sig 1913. Och vidare blir medeltalsberäkningen illusorisk, ty skulle genom minskad konsumtion statsverkets inkomster av dessa medel för statsregleringsändamål komma att nedgå, klarar man den saken mycket enkelt på det sättet, att man förhöjer den särskilda skatten, som går direkt till fonden, och höjer anslaget ur fonden

i samma mån. Nu invänder man häremot, att den föreslagna accisförordningen om spirituosa endast är av tillfällig natur. Den skall icke gälla längre än för år 1917, och det är ju faktiskt, att förslaget icke innebär något annat, men för min del kan jag icke tro, att det kommer att bli på det sättet. Min uppfattning är, att denna skatteform kommer att fortsättas, eller också, om den icke kommer att fortsättas, vidtages annan åtgärd i syfte att åt staten bibehålla den en gång vunna inkomsten. Vem skulle vilja vara med om att, sedan man genom beskattning höjt priset på spirituosa, genom att åter taga bort beskattningen i fråga sänka priset på denna onödighetsvara? En sådan utveckling av saken förefaller mig ur många synpunkter synnerligen olämplig. Har man en gång fått denna skatt, måste den vara kvar under en eller annan form, och skall den i framtiden undergå förändring, blir det helt säkert så, att man höjer den i stället för att sänka den. Därför förefaller det mig, om man nämligen vill strängt hålla på den ståndpunkt riksdagen år 1913 intog, att man icke bör vara med om den nu föreslagna accisen. Man säger visserligen, att riksdagen har i sin hand, att när som helst hävda 1913 års ståndpunkt, att den kan vägra ny beskattning eller ökning av redan befintlig sådan liksom ock vägra anslag ur fonden. Det kan man säga, men det är sannerligen icke så lätt att få riksdagen att handla på det sättet, sedan den en gång givit efter och slagit in på den väg, som utskottet anvisat. Från min synpunkt anser jag riktigast att stämma i bäcken hellre än i ån. Därför kan jag icke vara med om vare sig Kungl. Maj:ts förslag, sådant som det ursprungligen framlagts, eller utskottets förslag, utan har jämte andra ledamöter av utskottet i en reservation yrkat avslag på Kungl. Maj:ts proposition, och yrkar jag nu bifall till denna reservation.

*Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.*

(Forts.)

Herr Karlsson, K. G.: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke försöka neka till, att Kungl. Maj:ts förslag i viss mån står i strid mot innebörden av 1913 års riksdags beslut angående rusdrycksmedelsfonden. Meningen med beslutet var ju givetvis, att av rusdrycksmedlen 41,900,000 kronor skulle få användas för statsregleringsändamål. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle emellertid 5,000,000 som äro beräknade att kunna intagas på spritaccisen ställas utanför bestämmelserna angående rusdrycksmedelsfonden. För att häva denna, som mig synes, berättigade anmärkning emot Kungl. Maj:ts förslag har jag föreslagit, att de från spritaccisen härflytande medlen skola behandlas budgettekniskt lika med de medel rörande vilka det nu är bestämt, att när de gå över ett visst belopp, överskottet skall hänskjutas till rusdrycksmedelsfonden. Det är ju nämligen så, att brännvinstillverkningsskatten, maltskatten, punschskatten och brännvinsförsäljningsmedlen, i den mån de överstiga 41,900,000 kronor, skola ingå i den omtalade fonden. Nu har jag föreslagit, att de medel, som härflyta från spritaccisen, även skulle be-

Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.
(Forts.)

handlas på samma sätt och alltså sammanräknas med förenämnda medel, för att sedan det samfällda överskottet över 41,900,000 kronor skulle ingå till fonden. Man skulle kunna tänka sig, att det icke är någon mening med detta, ty då komma icke dessa 5,000,000 kronor statsverket till godo. Det förhåller sig emellertid därmed på så sätt, att enligt gjorda beräkningar de belopp, som brännvinstillverkningsskatt, maltskatt, punschskatt och brännvinsförsäljningsmedel skulle inbringa, uppgå till en beräknad inkomst av 36,900,000 kronor. Om därtill läggas de 5,000,000 kronor, som skulle härflyta från spritaccisen, skulle man just nått och jämt komma upp till det belopp, 41,900,000 kronor, som hittills fått och fortfarande får användas för statsregleringsändamål. Man har emellertid då invänt, att man härmed skjuter in något nytt, som hindrar, att den minskning uppkommer i det belopp, som får användas för statsregleringsändamål, vilken skulle uppstå genom bestämmelsen, att därest för tre på varandra följande år medeltalet av här ifrågakvarande inkomster understiger 41,900,000 kronor endast vad som överskjuter detta medeltalsbelopp därefter skulle få avsättas för fonden. Det är sålunda av fruktan för att icke de medel, som få användas för statsregleringsändamål, skola kunna sjunka hastigt nog, som man finner det olämpligt att gå den väg jag föreslagit. Det kan ju icke nekas, att invändningen rent formellt sett i och för sig är riktig, men jag kan dock icke annat än finna en åtgärd lämplig, som sätter statsverket i stånd att under så svåra förhållanden som dem vi nu leva i kunna använda 5 miljoner mera, än vad som eljest skulle vara möjligt.

Emellertid har utskottet för att ytterligare försvaga dessa anmärkningar, i överensstämmelse med herr Waldéns motion nr 331 i andra kammaren, föreslagit, att de medel, som härflyta ur spirituosaaccisen, skola ingå direkt i rusdrycksmedelsfonden. Sedan skulle i överensstämmelse med samme motionärs motion nr 332 i andra kammaren staten få uttaga ett visst belopp, motsvarande spirituosaaccisen, ur rusdrycksmedelsfonden för att använda detta till av kristiden föranledda utgifter för sociala ändamål.

Här bör man kanske, när man skall taga ståndpunkt till denna fråga, komma ihåg, att rusdrycksmedelsfonden även får användas för andra sociala ändamål än sådana, som avse nykterhetstillståndets främjande.

Jag skall villigt erkänna, att någon idealutväg är väl icke detta av utskottet föreslagna tillvägagångssätt, men då man på detta sätt har hävt betänkligheterna även hos en del speciella nykterhetsvänner, har jag i alla händelser ansett denna utväg böra försökas. Och det förefaller mig, att när de undantagsförhållanden, under vilka vi nu leva, förhållanden, som man icke, jag vågar säga, kunde drömma om, när man beslutade användandet av rusdrycksmedelsfonden, göra det önskvärt att för ett så behjärtansvärt ändamål som det här ifrågasatta erhålla 5

miljoner, anser jag icke, att man behöver vara mera hjärtnupen, än att man kan gå tillväga så, som här föreslagits.

Det bör betonas, att detta förslag icke i något avseende kan skada eller försämra nykterhetstillståndet i riket. Ingen har påstått, att Kungl. Maj:ts förslag framkommit för att stödja nykterheten, men det kan ingen säga, att det på något vis skadar nykterhetstillståndet, ty skall det verka i någon riktning, verkar det givetvis genom att höja prisen å spritdrycker i riktning att förminska, icke att öka spritförbrukningen.

Härtill kommer, att skatten lagts så, att den icke behöver drabba de mindre bemedlade. Den har i viss mån formen av en lyxbeskattning, om man så vill, och detta gör även, att man kan ställa sig mer sympatisk till förslaget, än man eljest skulle vilja göra. Dessutom är det ytterligare en omständighet, som framhållits i propositionen och vid vilken man bör fästa avseende, det är, att det egentliga brännvinet är vida starkare beskattat än ifrågavarande slag av spirituosa. Även detta förhållande gör, att man bör med jämnmöd se, att den ifrågavarande skatten kommer till stånd.

Jag ber, herr talman, att på dessa grunder få tillstyrka bifall till utskottets förslag i den föredragna punkten.

Friherre Fleming: Herr greve och talman, mina herrar! Den förste talaren här yttrade, att utskottet godkänt de principiella invändningar, som gjorts. Ja, det kan jag ju vara med om, att utskottet erkänt, att detta förslag kan på sätt och vis vara stridande mot det beslut, som riksdagen fattade år 1913, men jag säger: »på sätt och vis». ty jag skulle åtminstone vilja påstå, att jag själv aldrig erkänt det i så stor omfattning, som herr Eklund sagt. Den väg jag tycker är den rätta, ifall man icke vill, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, låta dessa medel direkt ingå till statsverket och icke behandlas som andra rusdrycksmedel, det är att, såsom utskottets ordförande i sin motion föreslår, låta dem ingå bland de rusdrycksmedel, vilkas överskott skall komma fonden till godo.

Det var emellertid en annan sak, som herr Eklund sade, och det var, att om man fått denna beskattning, det vore alldeles orätt att taga bort den igen, d. v. s. minska priset på spritvaror. Ja, det kan nog hända, att detta skulle befinnas olämpligt. Men skulle denna skatt som sådan komma att bestå, tror jag, att det vore ganska olyckligt, ty dessa skatter den ena ovanpå den andra äro enligt min åsikt synnerligen olämpliga. Då är det nog långt bättre att söka uppbygga en ny och bättre reglerad brännvinstillverkningskatt och försäljningsskatt, och att få det hela reglerat över en linje. Nu har jag anledning tro, att kanske den ärade talaren icke är så alldeles emot den utvägen. Jag stöder detta ytterligare på ett uttalande av honom själv i kammaren den 29 mars 1913 på tal om en tullfråga, då herr Eklund sade: »Här har talats om England. Jag ber då få fästa uppmärksamheten på vad den ärade talaren icke nämnde, nämligen att i England är betydligt hög tull på tobak och sprit. Jag tror, att tull-

*Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.
(Forts.)*

Förslag till
föreskrift om
spirituosa-
accis.
(Forts.)

avgifterna på dessa varor äro högre än vi ha i vårt land. Åt det hållet finnes möjlighet för oss att göra en omläggning för att få ökad inkomst, om sådan behöves.» Jag vill sålunda uttala den förhoppningen, att när den frågan kommer upp, herr Eklund icke ändrat mening, utan fortfarande anser den vägen lämplig.

Herr Eklund, Oskar: Herr talman, jag hade visserligen icke tänkt begära ordet ytterligare, men jag finner mig föranlåten härtill på grund av den siste talarens anförande. Han citerade ett yttrande av mig 1913. Det hade ju varit önskligt att få veta, om jag fällde detta yttrande *efter* eller *före* det riksdagen fattade beslutet om inrättande av statsverkets fond av rusdrycksmedel. Det ställer naturligtvis betydligt annorlunda, ifall mitt yttrande förekom före den tidpunkten, än om det var efter densamma. Emellertid vill jag säga, att jag fullkomligt delar friherre Flemings uppfattning därom, att man icke lämpligen bör ha många olika plotterskatter, utan så väl i fråga om beskattning på rusdrycker som andra skatter söka så långt möjligt är uttaga staten tillkommande skatt under en skatteform. Därför anförde jag också i mitt förra yttrande, att det nog kunde beträffande den nu föreslagna skatten ställas i utsikt att den, om riksdagen nu voterar den, framdeles torde komma att inarbetas i någon redan varande skatt.

Medan jag har ordet vill jag säga något med anledning av vad bevillningsutskottets ordförande yttrade. Jag erkänner naturligtvis också, att den föreslagna beskattningen på finare spirituosa icke i någon mån kan skada eller försämra nykterhetstillståndet i landet, långt därifrån, men jag påstår på samma gång, att den icke heller i minsta mån kan förbättra nykterhetstillståndet. Vill man verkligen på skatteväg åstadkomma minskad konsumtion, kunna naturligtvis så små skatter, som den nu ifrågasatta, icke betyda något. Jag vill i detta sammanhang, efter som min ståndpunkt i beskattningsfrågan kommit på tal, säga, att jag verkligen kan reflektera på ökad beskattning, även om sådan tillfälligtvis skulle medföra ökade inkomster för statsverket, men i så fall uteslutande ur den synpunkten, att skatterna sattes till så avsevärda belopp, att de verkade avskräckande och sålunda medförde minskad konsumtion.

Slutligen vill jag säga, att även jag fullt och klart inser att vi nu leva i en särskilt svår och bekymmersam tid, som nödvändiggör åtgärder, vilka under normala förhållanden ej skulle ha kommit i fråga. Och jag medger även, att den nu föreslagna skatten kan rubriceras såsom »lyxskatt». Under sådana omständigheter kan det synas egendomligt att enbart på grund av principiella skäl motsätta sig densamma. Men jag kan icke annat, och detta så mycket hellre som slutresultatet av allt, som vid denna riksdag förekommit i nykterhetsfrågan, vid ett bifall till förslaget skulle bli icke en reformerad försäljningslagstiftning men väl ett åsidosättande av den ståndpunkt, som riksdagen intog 1913 och som man trodde, att riksdagen skulle stå fast vid. Inför dessa förhållanden måste jag vidhålla mitt avslagsyrkande.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Herr greve och talman! Det är två omständigheter, som i denna fråga väckt en viss undran hos mig personligen. Den ena var, när jag läste propositionen nr 238 och fann, att i den icke på något sätt omnämns sammanhanget mellan den nu föreslagna beskattningen av rusdryckerna och det beslut, som fattades år 1913. Förväningen däröver var så mycket större, som nuvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet i egenskap av bevillningsutskottsledamot medverkade till nämnda beslut, och till den form, som då gavs åt beslutet. Hela det resonemang, varpå beslutet stödde sig, gick ut på att fonden skulle komma att omfatta alla slag av rusdrycksmedel. Ett avskrivande och nedbringande av statens beroende av alla sådana inkomster skulle därmed komma att ske. I propositionen nr 238 fanns emellertid ingenting omnämnt, som tydde på något samband mellan denna nya skatt och det tidigare riksdagsbeslut, som här ovan berörts.

*Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.
(Forts.)*

Den andra omständigheten, som väckte min förvåning, var att den sedermera framburna Waldénska motionen kunnat vinna bevillningsutskottets bifall. Jag vill uppriktigt säga, att i valet mellan det förslag utskottet förordar och den motion, som väckts av utskottets ordförande, i valet mellan dessa båda enligt min mening olyckliga förslag jag skulle anslutit mig till det senare. Bevillningsutskottet har däremot nu förordat det Waldénska förslaget. Vad innebär detta? Jo, att för rusdrycksmedelsfonden det kommer att finnas två slags inkomster, ett slag, vars medeltal efter hand sjunker med påföljd statens beroende i samma mån avtager, samt en annan inkomst, alldeles oberörd av nyssnämnda medeltalsminskning och sålunda representerande ett stillastående beroende. Genom att staten förfar på detta sätt och jämsides med de förutvarande inför en ny skatt med ett nytt namn, en sådan skatt, som accisen är, kan man småningom komma fram till stora statsinkomster av rusdrycksmedel, alldeles oberoende av, huru medeltalsberäkningen med avseende å rusdrycksmedlen utfaller. Det är uppenbart, att en sådan anordning måste betecknas såsom minst sagt ett spegelfakteri. Ty härmed annullerar man klart och direkt, vad man syftat att åstadkomma med de tidigare bestämmelserna.

Nu har det sagts, att denna accis skall ses ur synpunkten av, att den är avsedd att bli endast en tillfällig anordning. Ja, hur pass tillfälliga äro dessa anordningar? Om jag ser på utskottets direktiv, säger utskottet: »att ett bifall till propositionen i nu förordad form icke får föranleda, att till rusdrycksmedelsfonden av denna skatt inflytande medel under andra förhållanden än sådana, vilka motsvara vad som nu framkallat extra ordinarie behov, brukas för i statsverkspropositionen upptagna ändamål». Huru skilja sig då de nuvarande förhållandena ifrån förhållandena i allmänhet? Jo, så, att man nu menar sig icke kunna åstadkomma en budgetreglering, utan att tillgripa nya skatter. Men tror någon, att icke samma svårigheter att reglera statsbudgeten, om den skall omfatta alla utgifter, komma att föreligga under en lång följd av år framåt? Man behöver endast påminna om ett yttrande, som för någon dag sedan fölldes av en ledamot

Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.
(Forts.)

av riksgäldskontoret, då han talade om utsikterna för vår framtida skuldsättning. Man behöver endast läsa igenom statsverkspropositionen, där det punkt efter punkt säges: detta kunna vi icke besluta i år, det uppskjuta vi till nästa år. Detta återkommer under olika huvudtitlarna, i ständigt samband med yttranden beträffande svårigheterna att få budgeten att gå ihop. Säkerligen kommer det att bli så under en lång följd av år framåt. Därav följer ock, att när man säger att detta blott är en tillfällig anordning, man icke vågar tro därpå. Det ter sig i stället som en mycket konstant anordning.

Jag vill till sist säga, att man på nykterhetsvänligt håll befinner sig i en rätt så underlig ställning. Under kampen om skatteförhållandenas ordnande är det ju så, att representanterna för de olika riktningarna och intressena bruka vilja skjuta över på andra alla skatter, medan de samtidigt bekämpa skatter, som träffa just de intresserade själva. Här stå nykterhetsvännerna i den underliga situationen, att de anse sig böra yrka avslag på en skatt, som icke i någon mån träffar dem själva, utan uteslutande vilar på en annan grupp samhällsmedlemmar. Man finner sig böra förfara på detta ovanliga sätt, därför att man tror, att denna skattelättnad för dem skulle innebära en olycka för det hela. Man kunde säga, att det är ett utslag av fanatism, men jag tror, att det är en sådan fanatism, som framför allt landet skulle ha gott av, om man ville tillämpa den på andra skatteområden.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till herr Oskar Eklunds m. fl. reservation.

Herr statsrådet V e n n e r s t e n: Herr greve och talman, mina herrar! Det har redan under debatten från den ärade utskottsordförandens sida framförts så många enligt min mening vägande skäl för att kammaren skall taga den föreliggande skatten, att jag icke vill uppehålla mig i detalj vid vad sålunda utförligt berörts. Jag skulle med anledning av den siste ärade talarens förebråelse mot Kungl. Maj:t att icke i propositionen hava berört det viktiga sambandet mellan den föreliggande frågan och riksdagens tidigare beslut om frigörelse från beroendet av rusdryckerna, vilja säga några ord till försvar. Det är påtagligt, att denna omständighet ingalunda hos Kungl. Maj:t förbisågs. Man visste att den skulle bli föremål för överläggning såväl inom utskottet som i riksdagen. Men då man från början valde den nya form för spirituosaabeskattning, som faller utanför den beskattning, vars avkastning under vissa förutsättningar skall inflyta till rusdrycksmedelsfonden, ansåg man, att man valt en väg, som under förhandenvarande omständigheter kunde betraktas som acceptabel. Att icke denna mening saknade fog, kan jag döma därav att den ärade reservanten, som först hade ordet, ansåg, att skillnaden mellan Kungl. Maj:ts och utskottets förslag icke var reell, utan endast formell. Jag behöver ju icke ytterligare understryka, att om icke förhållandena varit så utomordentligt egenartade och svåra som de äro, detta förslag säkerligen icke legat på riksdagens bord. Det har icke varit lätt att söka och finna sådana

skatteobjekt, som man kunde anse vara möjliga att i riksdagen vinna enighet om. Men då man på ett tidigt stadium igångsatte en utredning om lyxbeskattning och fann, att huru man än i detta avseende ställde sig, alla utvägar till en sådan beskattning för närvarande syntes stängda — jag talar icke om förhöjningar av tullen å en eller annan mindre betydande lyxvara, det skulle giva alldeles för litet för att komma ifråga — när alla större projekt, som framfördes vid undersökningen visade sig icke vara hållbara, fanns det dock en sak, varom de olika meningarna enade sig, och det var, att man skulle söka vinna något genom en sådan lyxbeskattning, som består i höjning av skatt eller tull på vissa mera betydande överflödsvaror. Genom en sådan beskattning kunde vinnas något avsevärt för budgeten. Det var verkligen endast spritdryckerna, som här kunde komma i fråga. Under extra ordinära förhållanden, har man icke kunnat känna sig så bunden av riksdagens föregående beslut, att man icke vågade framlägga för riksdagen ett förslag, som avsåg att till täckande av extra ordinära utgifter lämna ett bidrag på sätt som här är i fråga.

Jag kan icke neka till, att jag i den ärade reservantens anförande, varmed debatten inleddes, tyckte mig finna en viss resignation inför ett eventuellt beslut från riksdagens sida om att dessa fem miljoner dock under nuvarande förhållanden skulle få tagas. Och är det fallet, kan jag förstå såväl detta som även den tvekan, för vilken ju i främsta rummet den ärade reservanten gjort sig till tolk. Överallt i alla länder, krigförande eller neutrala, söker man nu med ljus och lykta efter vad man kan beskatta. Jag återgår till mitt föregående uttalande om nödvändigheten av att söka i någon mån drabba lyxen och överflödet, dels för att låta dem bära en större andpart av beskattningen, dels för att i den mån det är möjligt minska importen av överflödsvaror. Jag är alldeles viss om att kommande riksdagar skola gå ganska långt på den vägen, ty vi kunna icke i detta avseende hädanefter leva fullt som hittills. Nödvändigheten av sådan återhållsamhet träder naturligtvis fram mycket starkare i de krigförande länderna, men jag är alldeles viss, att riksdagen kommer att få till behandling upptaga åtskilliga förslag, som avse att i den mån det är möjligt genom tullförhöjningar eller eljest minska importen och förbrukningen av överflödsvaror. Det föreliggande förslaget kan i viss mån bliva ett steg i denna riktning. Jag vågar tro, att riksdagen skall se till regeringens allvarliga strävan och icke avvisa utvägar, som i nödfall kunna anses acceptabla, utan godkänna det förslag utskottet framlagt, vartill jag anhåller att få förklara min anslutning.

Herr Kvarnzeli us: Jag kan icke underlåta att vid detta tillfälle säga några ord i denna fråga. Jag gör detta så mycket hellre, som det är på mitt initiativ, som riksdagen vidtagit de åtgärder, som denna fråga berör.

Det var många års strider inom riksdagen, innan den skrivelse avläts, som låg till grund för 1913 års beslut, varigenom lands-

Förslag till
föreskrift om
spirituosa-
accis.
(Forts.)

tingen, hushållningssällskapen och kommunerna frigjordes från det ekonomiska beroendet av rusdrycksförsäljningen och statens beroende av samma inkomster begränsades. Denna fråga fick, liksom så många andra, sin lösning i kompromissens tecken år 1913, men det skadar icke, att vid detta tillfälle söka erinra sig, vad motivet var till de åtgärder riksdagen då vidtog. Syftet var ju, att kommunerna icke skulle genom ekonomiska intressen i rusdryckshanteringen påverkas i fråga om sitt ställningstagande till huruvida inom en kommun skulle få förekomma försäljning av rusdrycker eller icke, och huru en sådan försäljning skulle vara anordnad. Detta syfte har vunnits, och jag tror att de få årens erfarenhet givit vid handen, att de, som ivrade för denna reform, hade rätt i sin uppfattning, att ekonomiska intressen spela en ganska stor roll vid bedömandet av huru dessa frågor skola vara ordnade. Inom många stadskommuner hava genomgripande restriktiva åtgärder vidtagits, sedan 1913 års riksdag fattade sitt beslut. I många städer är man i närvarande stund i färd med att avsevärt begränsa försäljningsrättigheterna, och i vissa städer är man beredd att taga bort hela försäljningen. Dessa åtgärder hade icke kommit till stånd, därest icke kommunerna varit frigjorda från ekonomiskt beroende av rusdrycksmedlen. Statens intressen äro ju icke av så vital betydelse på detta område som för kommunerna, men att även staten påverkas av detta ekonomiska intresse är ganska säkert.

Jag minnes, då jag för några år sedan åhörde debatter i denna kammare, huru oförtäckt man framhöll såsom argument varför man icke ville vara med om reformer på nykterhetslagstiftningens område, att staten hade ett så stort ekonomiskt intresse, att det icke gick an att vidtaga den ena eller andra åtgärden, ty, mina herrar, såsom det då hette, varifrån skola vi taga dessa medel? Vi öka år för år den direkta skatten, inkomst- och förmögenhetsskatten, och skulle vi nu även taga bort dessa avsevärt stora inkomster, varifrån skulle vi taga medel att ersätta dem med? Detta resonemang genomgick vid den tiden som en röd tråd debatten i denna kammare.

Om nu riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag, kan man icke komma ifrån, att staten fått ökat ekonomiskt intresse i rusdryckshanteringen, och det betyder ytterst i detta fall ett med 5 miljoner ökat motstånd mot varje djupgående och effektiv nykterhetsåtgärd i fråga om lagstiftningen. Då jag icke vill vara med om att på detta sätt öka motståndet mot en effektiv nykterhetsreform, vilket motstånd inom denna kammare, Gudi klagat, är tillräckligt starkt ändå, ber jag, herr talman, att få yrka avslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan.

Herr Ericsson, Ollas: Herr greve och talman, mina herrar! Då jag tillhör majoriteten inom utskottet skall jag tillåta mig att yttra några ord.

Jag vill då tillkännagiva, att jag i allmänhet delar de betänkligheter, som framförts av reservanterna, vilka betänkligheter försakat mig stora bekymmer. Men jag har icke kunnat blunda för de synpunkter, som särskilt framhåvts av statsrådet och chefen för finansdepartementet, nämligen att vi för närvarande leva under exceptionella förhållanden. Och jag anser att även en nykterhetsvänlig riksdagsman måste taga hänsyn därtill. Det är denna uppfattning som gjort, att jag för min del gjort allt vad jag kunnat för att så mycket som möjligt minska de betänkligheter, som framkommit från nykterhetskåll. Och resultatet därav föreligger i den omläggning av det kungl. förslaget som utskottsmajoriteten här presterar.

*Förslag till
förordning om
spirituosa-
accis.
(Forts.)*

Nu säger representanten på Gävleborgsbänken, att han i valet mellan utskottets förslag och herr K. G. Karlssons motion obetingat föredroge den senares förslag. Man borde icke, tyckte han, gå utskottets väg och låta spirituosaaccisen ingå direkt till statsverkets fond av rusdrycksmedel och därigenom skapa särskilda förhållanden genom att på detta sätt beskatta rusdryckerna. Jag har en annan syn på saken än han i detta fall. Man bör icke underskatta betydelsen av att den förut omtalade medtalsberäkningen med den anordning utskottet föreslagit icke rubbas eller ändras av den nytillkomna skatten, vilket däremot kan i hög grad bliva följden därest man går Karlssons väg. Vidare vill jag erinra om att såväl den nu föreslagna skatten, som bestämmelserna om densamma användning äro av tillfällig natur och kunna icke utan riksdagens särskilda beslut fortgå längre än till 1917 års utgång. Och vill jag särskilt omnämna och betona att jag och flera med mig inom utskottet som varit med om utskottets förslag bestämt sagt ifrån att medel från rusdrycksmedelsfonden icke få uttagas och användas till de omnämnda sociala ändamålen annat än under nu rådande kristid.

Jag anser det således vara till stor förmån, att dessa medel, såsom utskottet föreslagit, direkt gå till rusdrycksmedelsfonden. Ty även om riksdagen efter kristidens slut finner det lämpligt bibehålla skatten, går den dock fortfarande in till rusdrycksmedelsfonden direkt, och då menar jag, att dessa medel också helt och hållet komma att stanna där, för att tjäna det ändamål, varför rusdrycksmedelsfonden egentligen är avsedd. Och jag undrar, om det finnes någon nykterhetsman vare sig inom riksdagen eller utanför densamma, som icke inser, att det vid en rationell lösning av nykterhetsfrågan kommer att spela en stor roll, huru vi ha det ställt med de ekonomiska förhållandena, om staten äger möjlighet att lämna ersättning åt den industri, som blir lidande genom införande av restriktioner eller förbud. Om staten mästa ikläda sig ersättningsskyldighet är det av stor vikt, att det finnes en betydande och stark fond, som kan träda emellan. Och den uppfattningen har åtminstone förut gjorts gällande både av herr Ekman och av herr Kvarnzelius, med vilka jag förut haft tillfälle att i den frågan samarbeta.

Förslag till
föreskrift om
spirituosa-
accis.
(Forts.)

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag hoppas, att den siste ärade talaren yttrade sig på samtliga sina meningsfränders vägnar, då han gjorde gällande, att en av orsakerna, varför utskottet föreslagit, att de här ifrågavarande skattemedlen skulle ingå till statsverkets fond av rusdryckemedel, vore, att man ville skapa en stark rusdrycksmedelsfond.

Med anledning av vad friherre Fleming yttrade ber jag att i korthet få med tacksamhet inkassera hans intresse för åtgärder varigenom spritdrycker utestängas för import från utlandet. I det avseendet hava förut rätt ofta betänkligheter gjort sig gällande. Jag annoterar, som sagt, med glädje det intresse för åtgärder i denna riktning, som från hans sida nu gjorde sig gällande.

Med anledning av vad statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade om lyxbeskattningen vill jag säga, att jag är fullständigt överens med honom, när han sade, att man måste lägga ökad skatt på lyx- och överflödsartiklar. Jag hoppas dock, att han i detta avseende inriktar sitt intresse så, att nya förslag på detta område icke komma att ha samma egendomliga följdverkan, som föreliggande förslag uppenbarligen erhölle.

Herr Karlsson, K. G.: Herr talman! Endast ett par ord! Herr Ekman sade, att han föredrog min motion framför den motion, som i denna fråga väckts av herr Waldén. Jag ber att få tacka för komplimangen. Jag tycker givetvis också själv, att min motion är bättre, men om man icke kan få det bästa, tager man i stället det näst bästa.

Emellertid har jag egentligen begärt ordet för att säga, att det, som herr Kvarnzelius påpekade hava vunnits genom kommunernas frigörelse från ekonomiskt beroende av rusdrycksmedlen, icke på något sätt berör föreliggande förslag. Förhållandena i kommunerna äro i det avseende herr Kvarnzelius här talat om fullständigt oberörda av detta lagförslag. Jag har alltid haft den åsikten, att man i fråga om kommunernas beroende av dessa medel bör vidtaga alla möjliga åtgärder man kan för att åstadkomma ett sådant frigörande. Däremot har jag verkligen alltid även inom nykterhetskommittén — dess ärade ordförande kan betyga det — varit rädd för att alltför hastigt nedsätta de medel, som staten kan ha till sitt förfogande för statsregleringsändamål. Jag har icke velat motsätta mig åtgärder i nykterhetsavseende, som direkt verka därhän att dessa medel minskas, men så länge dessa medel finnas, anser jag det vara fullt berättigat, att staten använder dem för sina ändamål. Jag tror verkligen icke, att motståndet mot nykterhetsreformer skall genom bifall till denna proposition bliva starkare, än vad hittills varit fallet i kammaren. Jag erkänner, att det varit starkt nog, men jag tror verkligen icke, att det skulle bliva starkare,

ifall man följde, vad utskottet här föreslagit och sålunda finge använda 5 miljoner av rusdrycksmedel till sådana ändamål, som här föreslagits.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

*Förslag till
föreskrift om
spirituosa-
accis.*

(Forts.)

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i motsvarande punkt av den utav herr Oskar Eklund m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Eklund, Oskar*, begärde votering, i anledning varav uppattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i punkten 1 av sitt betänkande nr 33, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i motsvarande punkt av den utav herr Oskar Eklund m. fl. vid betänkandet avgivna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 32.

Punkterna 2—4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 31 sistlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda betänkande nr 34, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 8 och 23 §§ samt 25 § 2 mom. i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker m. m.

*Om ändring i
vissa delar av
förordningen
ang. tillverk-
ning och be-
skattning av
maldrycker
m. m.*

Genom proposition, nr 240, av den 5 maj 1916, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* antaga framlagt förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 8 och 23 §§ samt 25 § 2 mom. i

Första kammarens protokoll 1916. Nr 81.

Om ändring i
vissa delar av
förordningen
ang. tillverk-
ning och be-
skattning av
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker *dels ock* besluta, att, där restitution av skatt skulle äga rum för malt, som omedelbart använts för tillverkning av lagrat dricka, restitutionen finge utgå direkt av maltskattededlen.

Till utskottet hade jämväl överlämnats två i anledning av propositionen väckta motioner.

I motion II: 319, av herr *Pålsson* m. fl., hade såvitt nu var i fråga, yrkats, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

I motion II: 331, av herr *Waldén*, föreslogs, i vad detta ärendet angick, att riksdagen måtte, under förutsättning av bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 240, besluta, att av beskattningsåtgärden föranledd inkomst tillfördes den genom 1913 års förordning tillkomna fonden av rusdrycksmedel.

Utskottet hade i nu föredragna betänkande på andragna skäl hemställt,

1) att riksdagen, med bifall till motionen II: 319 av herr *Pålsson* m. fl., såvitt den avsåge förevarande proposition nr 240, måtte avslå samma proposition; samt

2) att motionen II: 331, av herr *Waldén*, såvitt nu vore i fråga, måtte anses besvarad genom vad utskottet under 1) hemställt.

Reservationer hade avgivits

av friherrarna *C. J. Beck-Friis* och *Fleming* samt herrar *Jesper-son*, *Jeansson* i Kalmar, *Danström*, *Carl Th. Magnusson*, *von Hofsten* och *Jönsson* i Boa utan angivande av deras mening; ävensom av herr *Ollas A. Ericsson* i fråga om motiveringen.

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: Herr greve och talman, mina herrar! Under debatten om föregående fråga hava skälen för och emot en förhöjning av beskattningen å alkoholhaltiga drycker med hänsyn till det beslut, som riksdagen fattade år 1913, så mycket ventilerats, att jag icke vidare vill uppehålla mig härvid.

Jag vill endast framhålla, att i den nu föreliggande frågan det är alldeles tydligt och klart, att de inkomster, som kunna komma statsverket till godo genom förhöjning av skatten på maltdrycker, skola behandlas såsom förut därom är stadgat, och sålunda föras till rusdrycksmedelsfonden, i den mån de samfälliga rusdrycksmedlen överstiga ett belopp av 41,900,000 kronor.

Mot den nu föreslagna beskattningen har anförts, att dessa inkomster skulle komma att ökas så mycket, att den nedsättning av de medel, som skulle stå till statens förfogande och inträda då under tre år dessa sammanlagda inkomster i medeltal understiget 41,900,000 kronor, komme att fördröjas. Detta är fullkomligt rätt, men å andra sidan ber jag få framhålla, att denna ökning i beskattningen endast skulle komma att gälla de alkoholstarkare

maltdryckerna. Kungl. Maj:t har föreslagit, att från denna tilläggsbeskattning skulle undantagas icke blott svagdricka, utan även alla lagrade drickor, till vilka skulle räknas varje malt-dryck, som ej är hänförlig till svagdricka och icke innehåller mer än 3,6 volymprocent och är inbryggd på en stamvört, vilkens extrakthalt icke överstiger 9,5 procent. I denna sorts lagrade drickor skulle komma att ingå iskällardricka och pilsnerdricka. Om till följd av ett bifall till vad Kungl. Maj:t här föreslagit priset på öl skulle komma att stiga, vore det väl en fördel, om de personer, som icke vilja underkasta sig att betala högre pris på öl, i stället skulle vilja använda dessa något alkoholsvagare maltdrycker. Från många håll har ju länge uttalats som ett önskemål, att pilsnerdricka och andra drickor måtte komma till större användning än hittills varit fallet. Och då detta väl icke kan vara annat än till gagn för nykterhetsrörelsen kan jag icke dela de betänkligheter, som inom utskottet gjort sig gällande mot ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Om ändring i vissa delar av förordningen ang. tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.
(Forts.)

Herr greve och talman, jag anhåller att få yrka bifall till den här framlagda propositionen och avslag på utskottets hemställan.

Herr Karlsson, K. G.: Herr talman! Jag skulle nog i likhet med herr Ollas Ericsson kunnat reservera mig rörande viss del av motiveringen fastän jag icke kommit att göra det.

Jag skall med några få ord be att få angiva, varför jag icke kunnat gå med på den kungliga propositionen. Det har helt enkelt varit därför, att man i detta fall har att göra med en konsumtionsartikel, som, dessvärre kan man säga, användes i ganska stor utsträckning även av ekonomiskt mindre väl situerade. Allting, som man skall ha, är nu för tiden oerhört dyrt, och jag anser därför, att det bör föreligga särskilt starka skäl för att fördyra en artikel, vilken, såsom sagt, användes i ganska hög grad även bland de mindre bemedlade i landet. Man kan kalla den en överflödsvara, det erkänner jag villigt, men faktiskt kan den dessvärre knappast betraktas som en lyxartikel och detta har, herr talman, varit min motivering, varför jag ber att få yrka avslag å Kungl. Maj:ts proposition och bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet V e n n e r s t e n : Herr greve och talman, mina herrar! Enligt min uppfattning föreligger även här en fråga om beskattning av en överflödsvara. Det har visserligen sagts, att de starkare maltdryckerna förtäras i stor utsträckning även av de mindre väl situerade samhällslagren. Men jag vill fråga eder, mina herrar, om icke öl, åtminstone i dessa tider, kan betraktas som en överflödsartikel. Huru många hem är det där man nu anser sig hava råd att dricka öl till maten? Om man

Om ändring i
vissa delar av
förordningen
ang. tillverk-
ning och be-
skattning av
maltdrycker

m. m.
(Forts.)

går till sin egen erfarenhet, torde man finna, att på många håll, där man tidigare använt öl, denna dryck av ekonomiska skäl fått vika för svagare maltdrycker. Jag känner många sådana fall. Vad är det som sedan återstår? Jo, förbrukning av ölet som läskedryck eller vad det nu kallas, då det förtäres utan mat. Ja, vore det då så orimligt att begära, att de, som i övrigt ha det mycket smått, men fortfarande vilja förtära maltdrycker, började att reflektera över, om de icke borde taga steget mot de svagare maltdryckerna. Så har skett i stor utsträckning, om jag icke är illa underrättad, i vissa andra länder, och det är icke otänkbart, att så skulle kunna ske även hos oss. Skulle detta leda till att en eller annan avstode från att förtära öl vid ett eller annat tillfälle, vore därigenom ingen skada skedd, allra minst under nuvarande förhållanden. Jag tror i olikhet mot bevillningsutskottets ärade ordförande — om vi nu skola tala om mer eller mindre psykologiska grunder för eller emot detta förslag — att man icke träffar det rätta, om man säger, »allting är så oerhört dyrt, att vi icke böra framkalla ett högre pris på denna vara». Jag tror snarare, att man träffar det rätta, om man resonerar så här: »allting stiger så oerhört i dessa dagar, finnes det då skäl att förebygga en prisstegring för en sådan överflödsvara som ölet?» Det är bekant, att sockerförbrukningen i landet stigit ofantligt, troligen på grund av att denna vara i stort sett står i oförändrat pris. Det är en verkan av i viss mån psykologisk art. Man har sagt, att sockret icke har stigit i pris, och att man därför kunde köpa lika mycket socker som förut eller mer än förut. Man kan tänka sig möjligheten att många säga: ölet har icke stigit, det kunna vi använda som förut. Jag medger, att detta betraktelsesätt icke är av övervägande betydelse i denna sak, men jag har velat framhålla det, med anledning av vad utskottets ärade ordförande yttrade.

För mig står det klart, att man bör taga denna beskattning som ett komplement till spirituosaaccisen. Genom utredning, som gjorts inom kontrollstyrelsen, har man funnit, att ölet är jämförelsevis lindrigt beskattat, i förhållande till brännvinet nämligen, och siffrorna härom återfinnas i Kungl. Maj:ts proposition. varför jag icke behöver trötta kammaren med att upprepa dem. Jag anser, att om man har möjlighet att träffa en vara, som jag fortfarande vågar beteckna som en överflödsartikel och höja skatten å densamma för att få en väl behöflig inkomst till statskassan, man icke bör underlåta att göra det i en tid, då alla skatte-källor måste anlitas för att få debet och kredit att gå ihop.

På denna grund ber jag, herr greve och talman, att få uttrycka den förhoppningen, att kammaren ville antaga denna skatt för att hålla möjligheten öppen till dess genomförande vid en gemensam votering, därest den, som jag förmodar, faller i andra kammaren, så att icke, om det i sista stund skulle visa sig ofrånkomligt att taga även dessa två miljoner, man på grund av kammarens beslut i dag skall vara förhindrad att göra detta.

Herr Ekman, Karl Johan: Jag skall också be att få säga ett par ord i denna fråga. För mig framstår det som synnerligen värdefullt, att man höjer skatten på dessa drycker. Jag tror, att ifall man slår in på den vägen och sedermera också fortsätter på den, skall man uppnå en nykterhetseffekt, som är synnerligen värdefull. Men jag anser i likhet med övriga nykterhetsvänner, att det belopp, som statsverket skall äga omedelbart använda för statsändamål, fortfarande bör vara begränsat till detta belopp 41,900,000 kronor, och det är ju icke ifrågasatt, att detta belopp skulle på något sätt höjas. De variationer därunder, som till följd av medeltalsberäkning kunde uppkomma, anser jag vara alldeles för obetydliga för att verkligen räkna med i detta sammanhang. De skäl, som förelågo vid det förra ärendet för ett bifall till spritaccisen, tycker jag äro lika talande, när det är fråga om en höjning av maltskatten. Denna skatteförhöjning kommer enligt min uppfattning att åstadkomma en minskning i konsumtionen av de starkare maltdryckerna. Utskottet har velat bagatellisera den synpunkten, men det tror jag icke är riktigt. Om man ser på de siffror, som meddelats i den kungliga propositionen, finner man att efter skatteförhöjningen 1909 maltavverkningen nedgick med över fem miljoner kilogram. Det är dock ur nykterhetssynpunkt ett gott resultat. Nu har det sagts av utskottet ifråga om det förra ärendet, att man ju kunde inlåta sig på spritaccisen, därför att denna är en lyxskatt; den träffar endast lyxförbrukningen. Jag tror icke, att utskottet där har funnit det riktiga ordet. Men om man vill säga, att man där träffar en vara, från vilken vederbörande borde kunna avstå, så vill jag vara ense med utskottet. Men det förhåller sig på samma sätt i detta ärende, ty dessa starkare maltdrycker äro också en vara, som folket i dessa tider verkligen borde avstå ifrån. Skatten är ju även så lagd, att de svagare maltdryckerna icke träffas av den och sålunda icke fördyras, utan man har tillgång till dessa pilsnerdrickor och iskällardrickor m. m. Jag kan icke förstå de nykterhetsvänner, som motsätta sig en sådan reform som denna för den chimären, att variationerna under detta belopp 41,900,000 kronor kunna bli något större, utan när jag ser denna sak ur ren nykterhetssynpunkt, kan jag icke annat än rösta för Kungl. Maj:ts förslag.

Om ändring i vissa delar av förordningen ang. tillverkning och beskattning av maltdrycker m. m.

(Forts.)

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen att i avseende å förevarande betänkande vore yrkat, dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Eklund, Oskar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

*Om ändring i
vissa delar av
förrordningen
ang. tillverk-
ning och be-
skattning av
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Den, som bifaller Kungl. Maj:ts proposition nr 240, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles vad bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 34 hemställt.

Vid slutet av den höröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 37.

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets den 30 och 31 nästlidne månad bordlagda betänkande nr 32, angående vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

*Ifrågasatta
ändringar i
lagen om
expropriation
m. m.*

Föredrogs ånyo lagutskottets den 30 och 31 nästlidne maj bordlagda utlåtande nr 44, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation m. m. dels ock i anledning därav väckta motioner.

Genom en den 14 mars 1916 dagtecknad proposition, nr 95, vilken blivit hänvisad till lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll. föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om expropriation.
- 2) lag om ändrad lydelse av vissa §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom,
- 3) lag om ändrad lydelse av 71 § i lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan avledning av vatten.
- 4) lag om ändrad lydelse av 1 § i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, samt
- 5) lag om ändring i visa delar av lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.

Till utskottet hade jämväl hänvisats följande med anledning av propositionen väckta motioner nämligen:

inom första kammaren

nr 100 av herrar *von Koch* och *Mannheimer* samt

inom andra kammaren

nr 245 av herrar *Olausson*, *Molin* i Dombäcksmark. *Hansson*, *Andersson* i Milsmaden. *Bogren*, *Carlson* i Herrljunga. *Osberg*, *Welin*.

Olofsson i Digernäs, *Jonsson* i Gumboda, *Jonsson* i Hå, *Anderson* i Råstock, *O. Nilsson* i Örebro, *Rydén* i Klosterbergane, *Olsson* i Berg, *Persson* i Tofta, *Hellberg* i Ljungskile, *Olsson* i See, *Tysk*, *Norin*, *Anderson* i Knapasjö, *Johanson* i Gäre, *Bengtsson* i Göteborg, *Eklund*, *Johansson* i Brånalt, *Igel*, *Andersson* i Stårte, *Olsson* i Ramsta, *Janson* i Bråten, *Berg* i Munkfors, *Mossberg* och *Persson* i Björbyholm,

*Ifrågasatta
ändringar i
lagen om
expropriation
m. m.
(Forts.)*

nr 246 av herr *Pettersson* i Södertälje,

nr 247 av densamme,

nr 248 av herrar *Anderson* i Råstock och *Strid*,

nr 249 av herr *Hellberg* i Ljungskile med instämmande av herr

Rydholm,

nr 250 av herrar *Lübeck* och *von Hofsten*,

nr 251 av herrar *Olausson*, *Rydén* i Malmö, *Pålsson*, *Sundström* och *Carlson* i Herrljunga,

nr 252 av herr *Andersson* i Grimbo samt

nr 255 av herrar *Lindhagen*, *Linders*, *Persson* i Norrköping, *Sandler*, *Thorsson*, *Persson* i Malmö, *Rydén* i Malmö, *Eriksson* i Grängesberg, *Lindqvist* i Stockholm, *Branting* och friherre *Palmstierna*.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på åberopade skäl hemställt,

att förevarande proposition ej måtte av riksdagen bifallas.

samt att de i anledning därav väckta motionerna ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Särskilt yttrande hade avgivits av herr *Alexanderson*.

Herr Gezelius: Herr talman! I sin hemställan i det förevarande ärendet är visserligen lagutskottet enigt, men vid betänkanget har fogats ett särskilt yttrande av herr *Alexanderson*, vari han i syfte att fritaga sig från del i ansvaret för den behandling ärendet undergått i utskottet har lämnat en del uppgifter och angivit en del synpunkter. En i så solenn form från lagutskottets vice ordförande uttalad avvikande mening om utskottets behandling av ett dit överlämnat ärende skulle lätteligen kunna missförstås på mer än ett håll särskilt med hänsyn till den form den av herr *Alexanderson* avgivna skiljaktiga meningen i visst avseende har erhållit. Jag ber därför att med några få ord få yttra mig i anledning härav och söka klarlägga en del förhållanden, innan kammaren drar sina slutledningar i anledning av den uttalade särskilda meningen.

Utskottet har ansett det icke vara möjligt att medhinna under den tid som kunde påräknas stå till buds en realbehandling av förevarande proposition och motioner, som kunnat leda till ett positivt resultat. Herr *Alexanderson* har den avvikande meningen, att han anser en sådan möjlighet med all säkerhet ha förefunnits, och för sin del har han ansett det vara sannolikt, att det kunnat ske vid den tid, då utskottet beslöt att i stället för

*Ifrågasatta
ändringar i
lagen om
expropriation
m. m.*
(Forts.)

förevarande proposition upptaga till behandling en kunglig proposition angående ändring av vissa delar av lagen angående stadsplan och tomtindelning. Herr Alexanderson säger, att förutsättningen här var, att utskottet utvecklade den största arbetsiver och god vilja. Jag ifrågasätter icke, att utskottets vice ordförande velat betvivla utskottets arbetsiver och dess goda vilja, men det torde vara ganska förlåtligt, om den som läser detta yttrande — jag har redan sett exempel på det — drar en annan slutledning med anledning av vice ordförandens uttalande i detta hänseende.

Den 19 maj stodo dessa båda ärenden jämte andra på utskottets föredragningslista. Såvitt jag vet, har utskottet utan någon meningsskiljaktighet ansett sig böra i första rummet upptaga till behandling sådana frågor som stått i samband med eller betingats av den med det pågående världskriget uppkomna situationen. Den 19 maj fanns visserligen, som sagt, denna proposition med tillhörande motioner upptagen på utskottets föredragningslista. Då uppstod frågan, huruvida man skulle upptaga detta ärende eller den av mig angivna stadsplanelagen. Det var för oss, majoriteten inom utskottet, klart, att det icke var någon möjlighet att med utsikt att nå något reellt resultat upptaga en fråga av så utomordenligt stor omfattning utan att utskottets ledamöter hade tillfälle att dessförinnan sätta sig in i frågan. Utskottets tid och utskottets krafter ha varit fullt upptagna av de övriga frågor, som överlämnats till dess besvarande. Då ifrågasattes, huruvida man skulle till nästa sammanträde, då detta var möjligt, eller måndagen den 22 upptaga frågan om stadsplanelagen. Denna fråga upptogs för att man skulle få se, huru vidlyftig den blev, och den avgjordes på ett sammanträde. Sedan var nästa sammanträde, såvida man ville giva utskottet en dag för att bereda detta, den 25 maj, och då avgjordes det i enlighet med det föreliggande betänkandet. Det är tiden mellan den 19 och 25 maj, som herr Alexanderson ansåg så avgörande, att han gör sin anmärkning mot utskottet. Jag vill då säga, att då lagrådet behandlade den kungliga propositionen, började det sin behandling den 7 februari och avslutade den den 6 mars. Det krävde en månads oavbrutet arbete. Efter propositionen hänvisades till lagutskottet tio motioner i ämnet, och det framgår tillräckligt tydligt, huru skiljaktiga meningar det finnes även inom utskottet angående lösningen av många av de frågor, som berörs av expropriationslagstiftningen, genom denna uppsjö av motioner. Det är enligt vår uppfattning fullt motiverat, att vi ansett, att en saklig behandling av detta stora ämne icke var möjlig, och det är icke, som här angivits i det särskilda yttrandet, fjorton dagar, som kunnat helt ägnas åt detta arbete. Vi äro riksdagsmän också, och vi ha verkligen en skyldighet att försöka få någon tid att sätta oss in i andra spörsmål. Vi ha plenidagar, då vi grundlagsenligt äro förhindrade att under pågående plenum ägna oss åt utskottsarbete. Utskottet har, såvitt det står i min

förmåga att bedöma det, fullgjort en arbetsprestation efter måttet av sina krafter, som icke rimligen kan föranleda någon anmärkning för bristande arbetsiver eller god vilja.

Herr Alexanderson har anställt en del betraktelser över hur det ställer sig politiskt med att denna fråga icke kunnat bli avgjord vid innevarande riksdag. Jag skulle icke ha tagit upp detta, om icke herr Alexanderson i sitt yttrande hade velat lägga utskottet till last, att ett uppskov med denna frågas lösning nu kommit till stånd, vilket som han säger bland annat »innebär rättslig otrygghet och de hårdaste ekonomiska verkningar för tusentals fattiga bebyggare av annans mark». Jag är skyldig, fast jag gärna skulle ha velat slippa det, att i anledning av den sortens motivering påminna dels därom, att den kungliga propositionen icke upptager dessa ensittare, det som betyder så ofantligt mycket för dessa tusental, utan det kungliga förslaget berör endast tätt bebyggda områden med sammanträngd befolkning. Men det är givet, att spørgsmålet om dessa s. k. ensittare kommit fram, och vill den ärade ledamot av utskottet, som har framfört detta skäl, därmed ha sagt, att hela spørgsmålet om expropriation för bebyggare av annans mark skulle här kunnat vinna sin lösning vid denna riksdag, tror jag, att ingen kan tveka om att möjligheten till en lösning av detta spørgsmål icke stått till buds. Att frågan skulle ha kommit fram, det synes av det avgivna yttrandet av herr Lindhagen, som ännu tydligare har markerat, vart han i det hänseendet närmast syftar.

Jag kan gärna få säga i detta sammanhang, att det är visst icke någon avsevärd meningsskiljaktighet, som ligger bakom i utskottet. Vid den votering, som ägde rum angående frågan om ärendets behandling den 19 maj, så omfattades den mening, som herr Alexanderson här förfäktar, av tre ledamöter jämte honom inom utskottet, och bland dem som röstade för det sätt, varpå utskottet har sökt fullfölja sitt uppdrag i detta hänseende, befunno sig representanter, vilka hysa ett intresse för de tusentals fattiga bebyggarna av annans mark väl så livligt som någon annan inom utskottet.

För min personliga del skall jag i anslutning till den politiska betraktelse, som här framkommit, be att få säga, att ett mycket kraftigt talande skäl för mig att ansluta mig till den uppfattning, som sedan blev utskottets, var att även om det för utskottet, på grund av att riksdagen kommit att skjutas fram längre än vi då hade anledning att beräkna, skulle ha varit möjligt att få ett utlåtande till stånd efter en genomförd behandling, så hade det icke varit några sannolikheter för att kunna inom riksdagen vinna enighet i denna fråga. Det har historien om expropriationsspørsmålets behandling inom riksdagen lärt mig. Och då hade utsikterna blivit dåliga för expropriationsfrågans lösning. Hade efter sakbehandlingen denna Kungl. Maj:ts proposition blivit avslagen, då först hade man kunnat befara ett avsevärt uppskov, med ett försök att efter nya linjer få denna

*Ifrågasatta
ändringar i
lagen om
expropriation
m. m.
(Forts.)*

Ifrågasatta
ändringar i
lagen om
expropriation
m. m.
(Forts.)

fråga löst, en sannolikhet, som däremot icke förefinnes i samma grad vid frågans behandling nästa riksdag, vilket man inom utskottet förutsätter kommer att bliva fallet, då allt detta arbete redan ligger färdigt i den kungliga propositionen med dess beredning.

Jag har, herr talman, ansett mig böra för utskottets del ha sagt detta angående den föreliggande anmärkningen.

Herr A l e x a n d e r s o n: Herr talman! Herr Gezelius har alldeles missförstått, vad jag har velat uttrycka med en passus i mitt särskilda yttrande, då jag har sagt, att jag funnit det »sannolikt, i allt fall möjligt, att utskottet, med utvecklande av största arbetsiver och med god vilja att göra sitt bästa för frågans befrämjande till lösning, medhunnit en dylik realbehandling». Däri ligger absolut ingen insinuation mot det utskott jag har den äran tillhöra rörande dess arbetsiver eller dess goda vilja i allmänhet. Det ligger däri tvärtom ett erkännande från min sida, att frågan tyvärr först så sent kunde tagas upp i utskottet, att det måst utvecklas en alldeles extra stark arbetsiver och ett extra stort tillmötesgående mellan olika åskådningar till sammanjämkande av skiljaktigheterna dem emellan för att försöket skulle kunna lyckas. Men jag har velat säga, att försöket var värt att göras för det stora måls skull, som det här gällde utskottet bort samla sig till en sådan synnerlig kraftansträngning.

Av själva den ton, som genomgick den ärade föregående talarens yttrande i dag, tror jag, att åhörarna ändå måste ha fått en viss kännning av att det är en öm punkt, som mitt särskilda yttrande har rört vid. Jag kan icke underlåta att säga, att det är en av de mörkaste punkterna i denna riksdags historia, troligen den allra mörkaste, att detta ärende nu icke fått bringas fram till en saklig lösning.

Herr Gezelius gav för sin del uttryck åt den uppfattningen, att det icke skulle ha lyckats att i riksdagen få samling kring något förslag, utan att resultatet i kamrarna skulle ha blivit negativt. Och han angav denna uppfattning såsom ett bland de mest vägande skälen för honom, varför utskottet borde taga den ställning det gjort. Min uppfattning är den, att ett utskott, till vilket ett ärende är remitterat, icke har att spekulera över de större eller mindre politiska utsikterna för ett lagförslag att komma igenom skärselden vid behandlingen i riksdagen, utan att helt enkelt göra sitt bästa till en saklig förberedelse till en dylik behandling. Om ett utskott skjuter ifrån sig realbehandling i den känslan, att en sådan tjänar nog ändå icke någonting till, kanske tvärtom kommer att lägga frågan politiskt sämre till ett följande tillfälle, det betyder efter min uppfattning bestämt att utskottet går utanför den uppgift det sig förelagt.

Jag kan nu vidare för min del icke se, varpå den ärade talaren grundar sin förhoppning, att förslaget, om det kommer igen vid nästa riksdag, då skall ha större utsikter att leda till ett positivt resultat än nu. Vore det så som han säger, och har det varit skälet för honom och med honom måhända andra i utskottet, att man har befarat, att det icke skulle bliva någon positiv lösning vid denna riksdag på

grundval av det kungliga förslaget, vad har man då för anledning antaga, att det skall bliva bättre i det fallet nästa riksdag? Herr Gezelius talade till och med om »nya linjer». Jag lyckades icke få klart för mig, huruvida däri låg en anvisning till Kungl. Maj:t att lägga fram ett nytt förslag efter nya linjer. Därtill lär väl Kungl. Maj:t ha så mycket mindre anledning, som utskottet icke på något sätt antytt, att icke frågan skulle kunna lösas på grundval av vad Kungl. Maj:t nu har föreslagit; och Kungl. Maj:t själv lär väl icke ha anledning att ändra ståndpunkt, då det i riksdagen icke framträtt någon sakopposition mot de allmänna grunder, på vilka dess framlagda förslag är byggt.

I denna fråga har, efter mitt sätt att se, ingenting annat skett än att *i allra bästa fall* reformen fördröjts ytterligare ett dyrbart år, men hur det kommer att gå under detta nya år, därom kan man ha sina stora tvivelsmål. Icke minst efter de uttalanden som gjorts nu av den ärade talaren, ser det visserligen ut, som om man skulle ha anledning att befara, att även detta nya års försök skall utfalla negativt och således en ytterligare tid förflyta, innan man skall kunna komma fram till ett resultat i detta ärende.

Jag har försökt att i mitt yttrande peka på, vilka allvarliga vådor för hela vår allmänna lagstiftningspolitik, som detta uppskov är förenat med, och herr Gezelius sökte icke att jäva, vad där har blivit sagt. Jag tror icke heller, att det skall kunna jävas. Jag har icke uttalat någon förebräelse mot utskottet, därför att det i denna punkt haft en annan mening än jag. Men jag har ansett frågan vara av den betydelse, att jag, som jag säger i mitt särskilda yttrande, vill frigeta mig från del i ansvaret för det efter min uppfattning ödesdigra beslut, som lagutskottet i detta ärende har fattat.

Herr Gezelius menade, att utskottet icke haft fjorton dagar på sig, därför att denna tid också upptages av plena o. s. v. Men då man talar om fjorton dagar i ett sammanhang som detta, i ett yttrande till ett lagutskottsutlåtande, så förutsätter man ju, att läsarna äro bekanta med de förhållanden, under vilka utskottet arbetar. Jag har menat, att en tid av åtta utskottsarbetsdagar, som under dessa två veckor borde ha stått utskottet till buds och vilka i betraktande av ärendets ofantliga vikt kunnat i nödfall utökas med ett antal af tonsammanträden, bort vara tillräckliga för att utskottet skulle kunna komma med ett genomarbetat utlåtande till riksdagen på grundval av det föregående grundliga arbete, som, enligt vad herr Gezelius själv erinrade, ett lagförslag i ämnet av i det närmaste samma innehåll för icke länge sedan har varit föremål för från lagutskottets sida.

Herr Gezelius: Jag beklagar, att jag upptager kammarens tid, men jag måste svara ett par ord på vad herr Alexanderson nu yttrat. Herr Alexanderson har med hänvisning till den ton, som genomgick mitt anförande, ansett sig kunna konstatera, att han i sitt särskilda yttrande vidrört en öm punkt, vilken han karakteriserade som en av de mörkaste i riksdagens arbete. Jag beklagar, att en man i herr Alexandersons ställning i riksdagen och utskottet icke

*Ifrågasatta
ändringar i
lagen om
expropriation
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
lagen om
expropriation
m. m.
(Forts.)*

tvekar att göra en sådan insinuation utan att klart giva besked om vad han därmed vill ha sagt. Jag tror mig dock förstå, vad herr Alexanderson åsyftar, nämligen att i utskottets handlingsätt skulle ligga ett förstucket försök att omöjliggöra lösningen av expropriationsfrågan. Om det är så, ber jag för min del och jag vågar säga för utskottsmajoritetens del att få svara, att det har herr Alexanderson icke något fog att säga. Kammaren och riksdagen få försöka bedöma, huruvida utskottet har handlat rätt, huruvida det är utskottsmajoritetens eller herr Alexandersons uppfattning om vad lagutskottet kunnat och bort göra, som är den riktiga. Jag har med mitt inlägg rörande detta särskilda yttrande avsett att söka lämna något material till grund för en annan synpunkt vid detta bedömande. Jag tror icke, att det är riktigt att här framkasta några insinuationer av sådan innebörd som herr Alexanderson låtit komma till synes, och jag beklagar denna avslutning på debatten och utskottets arbete.

Herr Alexanderson: Jag ber att å min sida få konstatera, att herr Gezelius saknar varje skäl att tillvita mig att ha framkastat några insinuationer av den art, som han nu antytt. Jag har sagt, att av herr Gezelius' anförande, av hela den ton, i vilken det var lagt, framgår, att det verkligen är en öm punkt, kring vilken vi här röra oss, och det tror jag, att jag lugnt kan stå för. Det visade sig ju i fortsättningen av den ärade talarens eget anförande, att han för sin del hade ansett sig kunna taga den ståndpunkt, han inom utskottet hade tagit, med hänsyn till den ringa förhoppning, han hade, att lagförslaget ändå inom kamrarna skulle kunna leda till något positivt resultat. Det var närmast denna passus i den ärade talarens anförande jag syftade på, och ingalunda har jag i hans hållning till den förevarande frågan inlagt någon insinuation om att motiv av den art, som han nu sist angav, skulle ha varit för honom eller någon annan utskottsledamot bestämmande, när de fattat sin ståndpunkt i frågan.

Herr Hult: Herr talman! Jag ber att till protokollet få meddela, att jag och herr Stårner tillhört minoriteten inom utskottet och att vi anmält vår reservation mot majoritetens beslut, men att denna reservation av något misstag icke blivit vidfogad betänkanudet.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

*Ifrågasatt
ändring av
§ 111 rege-
ringsformen.*

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 31 sistlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 23, i anledning av väckta motioner om ändring av § 111 regeringsformen.

I tvenne likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motioner, nr 113 i första kammaren, av herr *Olof Olsson*, och nr 285

i andra kammaren, av herr *Sandler*, hemställdes, att riksdagen ville såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av § 111 regeringsformen:

*Ifrågasatt
ändring av
§ 111 rege-
ringsformen.
(Forts.)*

»§ 111.

Beskylles riksdagsman för grov missgärning, må han ej, såvida han ej å bar gärning funnen varder, kunna i häkte inmanas, förr än, efter anställd rannsaking, domaren sådant skäligt prövat och riksdagens justitieombudsman domarens mening biträtt; dock gälle — — — — sin frihet berövas.

Fullmäktige — — — — utan efter riksdagens beslut.»

Utskottet hade i förevarande utlåtande på återopade skäl hemställt, att herrar Olssons och Sändlers ifrågavarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Olsson, Olof: Herr talman! Jag skall bli kort. Utskottet har ju inte på något sätt gett mig någon uppmuntran, och jag tror inte heller, att kammaren kommer att göra det. Men motionen är i alla fall framsprungen ur en stark förnimmelse av att någonting borde göras på den punkt, som jag rört vid.

Utskottet har inte gått in på frågan, »huruvida starkare garantier för riksdagsmäns personliga frihet än de i § 111 regeringsformen uppställda kunna anses av nöden». Själv har jag emellertid ansett det uppenbart, att sådana äro av nöden. Under en brytningstid, som den vi nu genomleva, när gamla och nya åskådningar tumla om med varandra, är det naturligtvis ganska svårt, att staka ut de gränser, inom vilka detta tumlande bör få ske. Men jag tror, att det är av vikt, att man gör det med omtanke, så mycket mera som ju representanterna för det hävdvunna gärna överskatta dettas betydelse. Staten anse de många gånger vara i fara, när det egentligen bara är en gammal åskådning, som är i fara. Och i detta stycke skiljer en domare inte ut sig från andra medborgare i samhället. Historien lär ju, att många åskådningar, som numera ha tillträde till de bästa kretsar, vid sitt första framträdande dömdes fågelfria.

Nu är det ju så, att en riksdagsman ofta representerar just det, som i många ögon är så förgrifligt. Jag har därför ansett det vara nödigt och nyttigt, att hans gärningar vid ett visst tillfälle komma att bedömas av en särskilt kvalificerad domare. Jag har trott mig finna denne i justitieombudsmannen. Jag tror det fortfarande, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till motionen.

Herr von Geijer: Herr talman! Den förre ärade talaren började sitt anförande med att säga att han skulle bli kort. Jag gör detsamma. Jag skulle helt enkelt kunna hänvisa till utskottets avstyrkande motivering, vilken jag finner vara till alla delar till-

Ifrågasatt
ändring av
§ 111 rege-
ringsformen.
(Forts.)

fyllestgörande och med hänvisning till denna inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan. Men då jag har fått ordet, skall jag ändå be att få säga några ord med anledning av den ärade talarens sista yttrande.

Jag vill då först och främst förutskicka den meningen, att det är, anser jag, synnerligen olämpligt att med anledning av en domstols behandling av ett rättsfall, som till på köpet icke är laga-kraftvunnet utan är på prövning beroende i överrätt, stifta någon som helst lag, detta oavsett, att jag kan våga det påståendet, att kanske ingen, åtminstone näppeligen någon i denna kammare, har varit i tillfälle att sätta sig in i det rättsfall, som ligger bakom denna motion. Att i dylika fall döma efter tidningarnas referat är fullständigt omöjligt. Adressen i motionen och jämväl i det anförande, som motionären nu hade, är till domstolen. Anmärkningen riktar sig mot denna, ej mot lagen. Utan att det ringaste gå in på rättsfallet i och för sig, vill jag nu endast säga, att har någon olaglighet blivit begånget, kommer den att rättas; har något fel av domstolen blivit begånget, kommer detta att beivras. Någon fara för rättssäkerheten föreligger absolut icke.

Något annat skulle således enligt mitt förmenande ligga bakom motionen. Denna uppfattning anser jag ha fått stöd i motionärens yttrande nu i dag, då han talade om brytningstider, något nytt, som vill tränga sig fram, något som andra vilja försvara. Det är detta nya, som jag tycker mig ana och skymta, det är detta, som jag vill reagera mot. Det är enligt min mening synnerligen olämpligt, att man drager under riksdagens prövning domstolarnas behandling i särskilda fall, eller med andra ord att riksdagen skulle på något som helst sätt lägga sig i själva rättsskipningen. Detta förefaller mig vara en synnerligen betänklig och farlig väg, vilken jag för min del vill söka hindra efter den förmåga, jag kan besitta. Vår historia visar fall, då dylika synpunkter ha kommit till beaktande, och om någonsin — jag vågar det påståendet — kan man därom säga, att spåren förskräcka.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets avstyrkande hemställan.

Herr Ström: Herr talman! Denna fråga är säkerligen icke så hastigt och lätt avlivad, som utskottet synes finna. Jag är övertygad om att den *kommer igen*, och den kommer att komma igen allt framgent, ända till dess att man vunnit en verklig säkerhet för riksdagsmännens immunitet, vad man för närvarande icke har.

Den siste talaren förklarade, att det icke föreligger någon fara för rättssäkerheten i landet. Därom kan man ju ha delade uppfattningar, och jag vill icke med den förre talaren därom ingå i någon närmare diskussion och därvid framföra exempel, som kanske den ärade talaren icke skulle anse denna kammare vara rätta platsen för. Men jag vill framhålla, att man icke kan på de skäl som han har anført utan vidare förklara, att allting är väl beställt, som det är. Det är *icke* väl beställt.

Jag undrar, om icke just vad som inträffat och vad som inträffar alltid är det som ligger till grund för krav på lagändringar, om man icke just med hänsyn till de fall, som inträffa, framställer sina anspråk och sina krav på att få en lag ändrad. Och i detta fall tror jag, att en mycket, mycket stor del av landets befolkning har den uppfattningen, att *här har någonting inträffat*, som *ovillkorligen* kräver en ändring av denna paragraf till ernående av större säkerhet för riksdagsmännens frihet och oantastbarhet. Folkrepresentanternas frihet får icke trampas i stoftet av någon.

*Ifrågasatt
ändring av
§ 111 rege-
ringsformen.
(Forts.)*

Herr C a v a l l i: Det skall icke kunna förnekas, att riksdagen för närvarande ställer sig ganska välvillig till de förslag och projekt, som underställas densamma, och utskotten visa ett tillmötesgående och en välvilja, som jag i min enkelhet många gånger tycker går för långt. Då utskottet i detta fall icke gjort sig skyldigt till välvilja, skulle jag ju kunnat tåga, och ingen förlust därmed ha skett, men jag vill säga ett par ord med hänsyn till den principiella innebörd, som ligger i den avstyrkta motionen.

Innan jag gör det, skall jag be att få säga, att jag verkligen icke hade väntat, att i detta sammanhang få den deklaration, som vi fingo nyss, en deklaration, som jag vid minst två olika tillfällen denna riksdag har hört. Denna deklaration innebär, att när ett projekt är framfört, eventuellt uppfört på ett visst partis program, så är det icke lönt att kämpa emot, ty endast den omständigheten, att det är uppfört, gör, att det skall genomföras — naturligtvis icke då det kommer från det moderata partiet utan från det liberal-radikala partiet.

Den principiella innebörden i det förslag, som föreligger, är den, att man vill åt en viss klass av medborgare skapa vissa företrädesrättigheter, som andra medborgare icke åtnjuta. Det är rätt inkonsekvent, att detta förslag kommer från det riksdagsparti, inom vilket en av dess bemärkta ledamöter vid denna riksdag framlagt ett förslag till fullständigt avskaffande av privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, som omförmålas i en annan paragraf av regeringsformen än § 111. Här vill man däremot tillskapa nya för en annan klass av medborgare, d. v. s., mina herrar, om jag får uttrycka det så, man vill avskaffa det gamla riddarhuset och skapa ett nytt. Skall jag ställas i valet mellan dessa, mina herrar, vill jag förklara, att jag icke vill ha det nya.

Herr B e l l i n d e r: Herr greve och talman! Det kan i denna fråga icke behöva tilläggas många ord från min sida, men jag vill icke underlåta att svara på en föregående talares påstående, att den är av den beskaffenhet, att den säkert kommer igen. Det tror nog också jag, att den gör. Men skall den komma igen, bör åtminstone uppslaget till en förändring i ifrågavarande § i riksdagsordningen vara ett annat än det som nu använts, då man velat draga in justitieombudsmannen i fråga om befogenheten att häkta en riksdagsman. Detta uppslag kan ju icke på något sätt komma till använd-

*Ifrågasatt
ändring av
§ 111 rege-
ringsformen.
(Forts.)*

ning, ty då skulle man alldeles snedvrida justitieombudsmannens ställning och befogenhet. Han skulle ju då i stället för åklagare och granskningsman över en domares verksamhet bli hans meddomare, eftersom det skulle bero på honom att bestämma, om en riksdagsman skulle häktas eller ej. Som vi veta, är det icke utan ansvar att besluta om en persons häktning, och det vore ju alldeles orimligt om man finge en lag så beskaffad, att justitieombudsmannen eventuellt efter att ha beslutat frigiva eller häkta en person, skulle kunna lagföras härför.

Ja, som sagt, frågan kan ju komma tillbaka, men då måste den åtminstone vara bättre motiverad och uppslaget ett annat, än det som här har givits.

Herr greve och talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets framställning.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå utskottets hemställan och bifalla de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo statsutskottets den 31 nästlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda utlåtanden:

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i Djurgårdskassan till vissa restaureringsarbeten å Ulriksdals slott;

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 20 av femte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för anskaffning av flygbåtsmateriel;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för bestridande av vissa omkostnader för riksförsäkringsanstalten för handläggning av ärenden rörande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente) jämte två i ämnet väckta motioner; och

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot jämte en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Om anslag till
skyddskopp-
ympningen.*

Föredrogos ånyo statsutskottets den 31 sistlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skyddskoppympningen.

I den till riksdagen den 14 januari 1916 avlätna propositionen

angående statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t under punkt 53 av sjätte huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående ny lagstiftning om skyddskoppympning, med uteslutande ur staten av anslaget till vaccinationens befrämjande, 7,700 kronor, i stället å ordinarie stat för år 1917 uppföra ett förslagsanslag till skyddskoppympnings anordnande av 50,000 kronor.

Om anslag till skyddskoppympningen.
(Forts.)

Sedermera hade Kungl. Maj:t i en den 1 februari 1916 till riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition (nr 34), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, under förutsättning att riksdagen antog förslag till lag om skyddskoppympning, *dels*, med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till vaccinationens befrämjande, 7,700 kronor, i stället å ordinarie stat anvisa ett förslagsanslag till skyddskoppympningen av 50,000 kronor, *dels ock* medgiva, att för ändamålet finge användas de besparingar, som uppkommit å förstnämnda anslag.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) med uteslutande ur riksstaten av ordinarie anslaget till vaccinationens befrämjande, 7,700 kronor, i stället å ordinarie stat anvisa ett förslagsanslag till skyddskoppympningen av 175,000 kronor;

b) medgiva, att för ändamålet finge användas de besparingar, som uppkommit å förstnämnda anslag.

Herr A l e x a n d e r s o n: Herr talman! Jag kan icke underlåta att foga några erinringar vid det utlåtande nr 138 från statsutskottet som här föreligger. Statsutskottet erinrar först, hurusom vissa ändringar i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om skyddskoppympning vidtagits på lagutskottets hemställan, och säger vidare, att statsutskottet i anledning härav ansett sig böra införskaffa utredning om den ytterligare kostnad, som numera kan böra ifrågakomma för lagens genomförande, och att utskottet fördenskull i vederbörlig ordning anhållit om medicinalstyrelsens yttrande i denna kostnadsfråga. Man får, synes det mig, av denna statsutskottets motivering det intrycket, att den ökning i kostnad, jämförd med Kungl. Maj:ts proposition i ämnet, som statsutskottet har funnit behöflig, skulle vara förorsakad av de ändringar i lagförslaget, som äro företagna på lagutskottets förslag. Nu har lagutskottet rörande dessa merkostnader yttrat, att de kunde beräknas icke överstiga 50,000 kronor. Enligt statsutskottets förevarande utlåtande skulle de däremot komma att uppgå till 125,000 kronor.

Jag anser mig skyldig lagutskottet och mig själv såsom dess ledamot och fungerande ordförande, då det ifrågavarande utskottsutlåtandet avgavs, att något granska, hur denna olikhet har uppkommit mellan den slutsumma, som lagutskottet räknade med och den som statsutskottet räknar med. Det visar sig, såvitt jag kan finna, att minst 75,000 kronor av den merkostnad, 125,000 kronor, vartill

Om anslag till
skyddskopp-
ympningen.

(Forts.)

statsutskottet kommit, icke äro förorsakade av de ändringar i det kungl. förslaget, som lagutskottet har föreslagit, utan beror på helt andra orsaker.

I det föreliggande utlåtandet nr 138 upptages kostnaden för skyddskoppympning på landet till 200,000 kronor. Samma kostnad beräknas enligt Kungl. Maj:ts proposition utgöra 100,000 kronor eller noggrannare räknat 99,000 kronor. Denna summa skulle således ha fördubblats genom den ändring, som vidtagits av riksdagen på lagutskottets hemställan! Hur skulle denna fördubbling ha uppkommit? Redan i det kungl. förslaget till ympningslag var den regeln uppställd, att ingen annan än legitimerad läkare eller ock medicine kandidat, som berättigats utöva läkarkonsten, finge anställas såsom ympare. Undantag medgavs emellertid för sådana orter, där det icke vore möjligt att sålunda tillfredsställande ordna vaccinationen; där skulle man kunna få använda s. k. lekmanaympare. Enligt det av riksdagen antagna förslaget återigen skall *alltid* en person, som är behörig att utöva läkarkonsten, utföra ympningen. Att regeln numera har blivit undantagslös, skulle således ha medfört en ökning av kostnaderna på landsbygden från 99,000 till 200,000 kronor! Man förvånar sig onekligen över ett sådant resultat.

Jag ber då att få påpeka, att den stora ökningen beror *för det första* på att statsutskottet på medicinalstyrelsens auktoritet numera räknar med att Kungl. Maj:t skall bestämma *en kronas* ersättning för ympning och besiktning för varje ympad och besiktigad person, medan däremot fjolårets kungliga proposition, fjolårets särskilda utskott och årets kungliga proposition räkna med *50 öre*. Det är således 40,000 kronor på ett bräde, som här kommit till, och som statsutskottet har accepterat.

Den andra faktorn, som bidragit till väsentlig ökning, är att medicinalstyrelsen räknar med att hädanefter icke blott alla ympningar utan även alla *besiktningar* av ympade personer skola verkställas av legitimerade läkare och att för den skull läkaren har att företaga *två* resor årligen. Nu finnes det emellertid i det av riksdagen antagna lagförslaget en paragraf, som möjliggör anställandet av särskilda besiktningsförrättare, vilka icke behöva äga läkarcompetens, och i lagutskottets utlåtande nämnes uttryckligen, att man funnit sig böra vidhålla detta system, vilket var föreslaget även i den kungl. propositionen, med hänsyn till att den strängare regeln »icke utan stora kostnader och olägenheter kunde utsträckas att gälla besiktningar efter företagna ympningar». Medicinalstyrelsen åter, som tillföre varit mycket bekymrad rörande möjligheten att genomföra systemet med undantagslös *ympning* av läkare, har i det utlåtande, varpå statsutskottet stött sig, nu icke blott övergivit dessa bekymmer utan till och med förklarat, att den av vissa anledningar anser lämpligt, att även alla *besiktningar* verkställas av legitimerad läkare. Det är nu något som icke stämmer med de förutsättningar, från vilka det av riksdagen antagna förslaget utgår, och det stämmer rätt litet också med den uppgift om möjligheten att förvärva läkar-krafter som förut lämnats. I varje fall vill jag konstatera att, om

man vill införa detta system, det är helt fristående från den ändring i det kungl. förslaget som lagutskottet har föreslagit.

Vill man få fram vilken kostnadsökning för landsbygden, nämnda ändring bort draga med sig, lärer detta kunna ske på följande väg. Kostnaden för ymparnas resor och dagtraktamenten hade i den kungl. propositionens beräkningar tydligen ingått med ett belopp av någon-ting mellan 55 och 60 tusen kronor. Om man frånräknar 42,500 kronor till avgifter för 85,000 ympade personer från de den kungl. propositionens 99,000 kronor, kommer man nämligen till ett belopp, som ligger mellan 55 och 60 tusen kronor. Med dessa pengar tänkte man sig kunna betala alla resor och dagtraktamenten för ymparna på landsbygden. Märk nu, att den ändring, som av riksdagen beslutats, inskränker sig därtill, att man i *vissa fall, som äro betecknade såsom undantagsfall*, förut velat nöja sig med *billigare* ympare, än som avses i det av riksdagen antagna förslaget. Om dessa undantagsfall räknats uppgå till så stor del som $\frac{1}{3}$ av alla — vilket torde vara det högsta man kan räkna med för att det skall kunna betraktas såsom undantagsfall — skulle den ökning, som här skulle kunna komma i fråga under denna post näppeligen uppgå till mer än 20,000 kronor.

Vad sedan ympningen i städerna angår, så hade på lagutskottets förslag, riksdagen beslutat, att ympningsavgiften även där skulle beskostas av statsverket. Även här räknade man med en avgift av 50 öre per ympad person. Det skulle således bli 12,500 kronor. Efter dessa beräkningar skulle enligt lagutskottets förslag sammanlagda merkostnaden bliva 37,500 kronor eller, om man räknar med en krona per ympad person i städerna, skulle det komma att gå till 50,000 kronor, eller den summa som lagutskottet betecknat såsom den merkostnad, med vilken man hade att räkna. Jag tror mig alltså ha visat, att övriga 75,000 kronor i ökningen härröra av helt andra anledningar än de i lagutskottets förslag grundade. Jag vill jämväl konstatera, att för dessa ökningar har icke i statsutskottets utlåtande givits någon som helst motivering. Och vad angår ökningen i kostnaden för ersättning för varje ympad och besiktigad person har icke heller någon motivering givits av medicinalstyrelsen, mer än att det synes vara ett skäligt belopp, medan Kungl. Maj:t i fjol uttryckligen förklarade ett skäligt belopp vara 50 öre och särskilda utskottet godtog den beräkningen. Kungl. Maj:t har i årets proposition anslutit sig till den kostnadsberäkning, som särskilda utskottet uppgjorde i fjol, och det förefaller mig något förvånande, att statsutskottet med ett enda penndrag föreslagit ytterligare utgifter på 40,000 kronor.

Nu förhåller det sig emellertid så, som Kungl. Maj:t såväl i år som i fjol och även statsutskottet betonat, att man icke har en säker grund för sina beräkningar huru kostnadsbeloppet i sin helhet skall ställa sig. Redan av detta skäl kan det icke falla mig in att framställa något yrkande annat än på bifall till det slut, vartill statsutskottet kommit. Det är ju rätt likgiltigt, huruvida detta förslagsanslag tillmätas en smula högre eller lägre. Men beträffande vad statsutskottet giver på hand i fråga om sättet att använda anslaget,

Om anslag till
skyddskopp-
ympningen.
(Forts.)

Om anslag till
skyddskopp-
ympningen.
(Forts.)

beträffande den ersättning för ympning, som man här tänkt skulle utgå till ymparna, även tjänsteläkarna, har jag velat framställa en erinran, att detta icke står i överensstämmelse med allt vad i ärendet förut uttalats. Enligt medicinalstyrelsens beräkning skulle i genomsnitt 33 ympningar per förrättningsdag kunna verkställas, och äro två förrättningsdagar anslagna till ympning och besiktning, skulle vardera inbringa 16 kronor 50 öre plus de 11 kronor, som själva dagtraktamentet utgör, plus reseersättningen. Jag tror att detta komme att utgöra en väl rikligt tilltagen ersättning för de läkare, som få sysselsättning med skyddskoppympning.

Herr Jonsson, Olof: Det kanske kunde vara onödigt att yttra sig i frågan, eftersom något yrkande icke gjordes av den föregående talaren, men jag vill ändå säga några ord till försvar för utskottet.

Utskottet har icke på något sätt velat slå fast de grunder, som skulle bli gällande för ersättningen för ympningen och besiktningen. Man har i utskottet måst lita på vad de sakkunniga myndigheterna yttrat i det fallet gentemot vad utskottet förmenade om, att det eller det kunde vara lämpligt. En genomgående regel har det dock varit för statsutskottet, att framför allt se till, att förslagsanslagen i riksstaten icke upptoges för små utan med de belopp, som kunde anses verkligen komma att utgå, och att icke sätta dem lägre för att få fingerade besparingar. Så har fallet varit med denna sak. Jag är icke heller riktigt säker på, att den föregående ärade talaren genomgående har rätt däri, att ingen ersättning någonsin skulle varit tilltänkt särskilt för besiktningen utan vara inberäknad generellt för varje ympningsfall. Ty när det talas om 50 öres ersättning för varje ympning, och varje sådant fall inbegriper en efterbesiktning, som måste ske kanske ett par gånger, varvid anteckningar om varje ympning och huru det utvecklar sig måste göras, är det icke gärna tänkbart, att detta skulle kunna ersättas med 50 öre.

Emellertid få vi framdeles se, hur Kungl. Maj:t tänkt sig att ordna ersättningsfrågan, och riksdagen blir då i tillfälle att taga på något, som här icke finnes. Jag tror därför icke, att det är så stora skäl för de invändningar, den föregående ärade talaren här gjorde.

Herr Alexanderson: För att fullt klargöra, hur det förhåller sig med ersättningen för ympning och besiktning, erinrar jag om, att enligt de gjorda beräkningarna skulle 80,000 å 85,000 barn om året undergå skyddskoppympning, i enlighet varmed särskilda utskottet i fjor avsåg till täckande av kostnaderna härför — och Kungl. Maj:t har i år lagt detta till grund för sin proposition — ett belopp av något mer än 40,000 kronor. Huru den ärade ledamoten av statsutskottet skall kunna förena dessa siffror med statsutskottets nu meddelade kostnadsöverslag, lämnar jag därhän. Dessutom, om man närmare studerar handlingarna i ärendet, torde man finna, att i särskilda utskottets utlåtande för i fjor under § 13 uttryckligen finnes angivet, att i de fall, där besiktning förrättas av annan än den, som

förrättat ympningen, böra *de 50 öre, som beräknats för varje ympning, fördelas* på ymparen och besiktningsförrättaren.

Om anslag till skyddskopp-ympningen.
(Forts.)

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets den 31 sistlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anvisande av anslag till riksdags- och revisionskostnader m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts den 31 sistlidne maj och den 1 innevarande juni bordlagda utlåtande nr 20, i anledning av *dels* herr Pålssons motion, nr 29, angående frihet från avgift för telefonsamtal till länets residensstad från apparater i länet, *dels* herr Sommeliuss motion, nr 51, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot obilligt begränsande av telefonsamtalens avgiftsfrihet, *dels* herr Söderbergs i Hobborn motion, nr 52, om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att förslag till ändringar i gällande telefonreglemente eller till nytt sådant må till prövning föreläggas riksdagen, *dels* herr Magnussons i Skövde motion, nr 200, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utjämning av kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet, *dels* ock herr Clasons inom första kammaren väckta motion, nr 66, angående skrivelse till Konungen med begäran om ny uppdelning av telefon-taxeområdena inom riket.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls;

och som andra kammarens beslut i ärendet således icke blivit av första kammaren oförändrat antaget, skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen ärendet till andra kammaren återlämnas för vidare behandling.

Anmälde och godkändes lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 188, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 7 i förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte samt lag om ändrad lydelse av 2 § 1:o i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, i vad propositionen angår sistnämnda lag, *dels* ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 14:o i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt; och

nr 189, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den

31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning dels ock i ämnet väckta motioner.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4,46 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
